moteris

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1974 6

lapkritis
gruodis

TURINYS

S. Vilkauja	Meilė Maironio lyrikoje	2
Dr. O. Gustainienė	Jaunimo keliai	7
R. K. Vidžiūnienė	O, sakale, mano!	6-9
P. Gaučys	Moters būklė besikeičiančiam pasaulyje	11
Z. Tenisonaitė	Sapnai stikle; Credo žodžiui; Credo poezijai (eil.)	14
P. Petrutytė	Vaiko auklėjimas šeimoje	15
B. Vytienė	Pasakysiu rytoj	16
• Knygos	Pr. Naujokaitis — O. Mikailaitės Pupučio pasauliukas	17
	Pr. Alšėnas — Yorkville	18
	J. Paukštienė — Prisimenu Ireną	19
	H. Mošinskienė — Jos gyvenimas — kanklių skambėjimas	19
	R. K. Vidžiūnienė — Man rūpi dabartis	20
	J. Markus — Dail. A. Tamošaitienės paroda	23
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	25
• Šeimininkių kampelis	Veda L. Murauskienė	27
• Turinys — 1974		

ILIUSTRACIJOS

Duerer	Betliejus	1
A. Tamošaitienė	Žiema	4
A. Tamošaitienė	Saulės spindulys	5
I. Gurevičienė	Kalėdos	6
D. Caspar	Prakartėlė	8
Giotto	Madona	11
A. Každailis	Iliustracija	13

"MOTERIS" LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1974 m. Nr. 6 (102)

NORA KULPAVIČIENĖ — redaktorė

Z. DAUGVAINIENĖ — kalbos taisytoja, Z. DIDŽBALIENĖ — korektorė,

I. KAIRIENĖ — skyriaus vedėja, L. MURAUSKIENĖ — skyriaus vedėja,

BRONĖ PABEDINSKIENĖ — administratorė.

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, M6H 1A8, Canada

Spaudė "Tėviškės Žiburių" spaustuvė, 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3.

Prenumerata metams $6.00; garbės prenumerata $10.00.

Viršelis — aukštaitiškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

"MOTERIS" Lithuanian Women's Magazine. 1974 m. Nr. 6 (102)

Printed by "Lights of Homeland" in Mississauga, Ont.

moteris

1974 6 (102)

SVEIKINAME VISUS
SU ŠV. KALĖDOM
IR NAUJAIS
1975 METAIS!

"MOTERS"
ŽURNALO
LEIDĖJOS
REDAKCIJA
IR ADMINISTRACIJA

MEILĖ MAIRONIO LYRIKOJE

S. VILKAUJA

"Poezija yra dievų kalba"
Antikos filosofai

Mūsų tautos dainiaus Maironio renesansas — atgimimas pradėjo reikštis pokario metais. Tada pasirodė daug straipsnių apie jo gyvenimą ir kūrybą. Išėjo naujas "Pavasario balsų" leidimas. 1956 m. pasirodė jo raštų 2 tomai. Maironio 100 metų gimimo sukaktis buvo visoje Lietuvoje plačiai paminėta. Pagaliau dr. V. Zobarskaitė, išleidusi Maironio monografiją, pastatė poetui amžiną paminklą.

Net ir tie, kurie nepriklausomais Lietuvos laikais šaukė: "Labanakt, Maironi!", "Maironis jau paseno!", arba: "Išsivaduokime iš Maironio!", nes nepriklausomybė buvo atgauta ir poetas jau buvo nebereikalingas, gailėjosi (kaip A. Venclova), kad savo jaunatviškais išsišokimais buvo įžeidę tautos dainių.

Dabar kaikurie lituanistai ir jo kūrybos tyrinėtojai plačiau ir giliau nagrinėja Maironio poezijos motyvus, tematiką ir t.t. Taip pat yra liečiama ir meilė jo kūryboje.

Kai vartai pasaulinės ar lietuvių literatūros istorijos puslapius, dažnai randi rašytojų, kurių gyvenime meilė vaidino didžiai svarbų vaidmenį. Daugelis poetų sau įkvėpimo atrasdavo meilėje. Kaikuriems rašytojams meilė teikė jėgų gyventi ir siekti augštesnių tikslų. Ar ta meilė buvo laiminga ar nelaiminga, kaip rašytojai ją pergyveno, kaip ji juos veikė, visa tai atsispindėdavo ir jų kūryboje.

Todėl ir yra įdomu pažvelgti ir į mūsų tautinio atgimimo pranašą-poetą Maironį ir pasidomėti, ar rašytojas iš tikrųjų ką nors gyvenime yra mylėjęs ir ar ta meilė teikė jam įkvėpimo kurti gražiausius savo lyrikos posmus.

Be abejo, daugelis iš mūsų tuoj pasakys, kaip galima tokį klausimą kelti, nes Maironis buvo kunigas. Taip, tai yra tiesa. Tačiau reikia prisiminti, kad jis buvo ir žmogus, o prieš stojimą į kunigų seminariją jis buvo jaunas, gražus, su jautria širdimi poetas. O poetai juk viską daug giliau pergyvena, negu paprasti mirtingieji.

Imkime, pavyzdžiui, mūsų Vienužį — A. Vienažinskį (1841-1892). Jis irgi buvo kunigas. Tačiau mūsų literatūros istorijoje ir mokyklų vadovėliuose yra parašyta, kad jis jaunystėje mylėjo Rožę Stauskaitę, kurią su tėvais rusų valdžia po 1863 m. sukilimo ištrėmė į Rusijos gilumą. Liūdėdamas savo mylimosios, jis parašė daug gražių dainų, tarp kurių yra ir "Sudiev, kvietkeli":

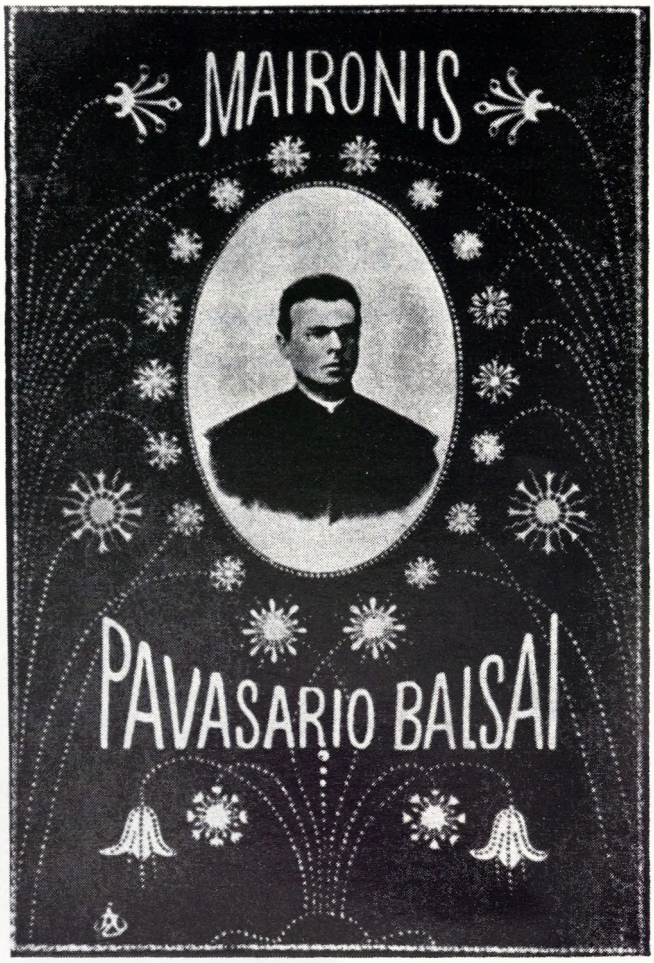

1913 M. "PAVASARIO BALSAI" — DAIL. A. ŽMUIDZINAVIČIUS

Sudiev, kvietkeli tu brangiausias,
Sudiev ir laimė man biednam,
Matau — paskyrė taip Aukščiausias,
Jog vargt ant svieto reiks vienam . . .
— — — — — — — — —
Mylėjau tave ir mylėsiu,
Kol mane žemėmis užkas,
Sparnuotoms mintimis atlėksiu,
Ir krašte svieto širdis ras.

Manau, kad šitą dainą tikrai dar daugelis iš mūsų prisimena, nes mūsų motinos ir močiutės ją dainavo, nors ir nežinojo, kad ši meilės daina yra sukurta kunigo.

Nepriklausomos Lietuvos laikais, kai Maironis dar buvo gyvas ir kai čia pat jį dažnai galėjai sutikti Kaune, Palangoje ir kitur, visi apie tai vengdavo kalbėti ir nutylėdavo. Gimnazijose mokytojai per lietuvių kalbos pamokas to klausimo visai ir nekėlė. Tik kartą mums (jau 8-je klasėje) lietuvių kalbos mokyt. kunigas J. Juraitis prasitarė, kad Maironio vienoje knygoje yra rasta jaunos moters nuotrauka su jo ranka (kitoje pusėje) įrašyta 1902 m. ir vieno eilėraščio posmas. Kas ta moteris buvo — niekas nežino. (Apie tą eilėraštį bus parašyta kitoje straipsnio dalyje). Ta paslaptis mus, gimnazistus, labai sudomino. Tada mes visi pa-

galvojome, kad gal ta paslaptingoji moteris suteikė jam jėgų parašyti gražiausius posmus apie meilę.

Universitete prof. Mykolaitis-Putinas, nors ir skaitė net atskirą kursą apie Maironį, bet, kol poetas gyvas buvo, meilės motyvų jo lyrikoje beveik vengė paliesti. Daugiausia jis pažymėdavo, kad autobiografiškumo dainiaus egocentrinėje kūryboje yra, o ypač erotinėje lyrikoje.

Bet Maironiui jau mirus (jis mirė 1932 m), V. Mykolaitis-Putinas išleido savo "Naująją lietuvių literatūrą" (I d.), kur jis rašo:

"Maironis jaučia savy aštrų konfliktą tarp poeto "širdies svajonių" ir kunigo pareigų, bet jis nenori ar negali atvirai ir stipriai tai išreikšti. Jis savo širdies balsą užgniaužia . . . Įsitikinęs, kad konfliktas tarp poetinių jo sielos polėkių, draustinų išgyvenimų ir dvasininko luomo idealų bei normų yra taikingai neišsprendžiamas, jis rezignuoja, pasilieka ištikimas kunigo idealams, o savo kūrybos objektu pasirenka tėvynę. Herojiška patriotinio laikotarpio dvasia pagavo Maironį ir išgelbėjo kaip poetą" (250 psl.).

Šių dienų jaunieji literatūros istorikai tvirtina, kad Maironis tikrai kažką mylėjo. Jie savo tvirtinimus daugiausia remia tuo, kad dainius jaunystėje yra dedikavęs kaikuriuos savo eilėraščius moterims, kurių yra žinomi vardai ir pavardės. Jas galima rasti "Pavasario balsų" X-je laidoje, o dr. V. Zaborskaitės Maironio monografijoje, kuri yra išleista Vilniuje 1968 m., net kaikurių ir nuotraukas. Tačiau nė vienas negali parašyti poeto mylimosios vardo, o literatūros istorijoje yra rašytojų, kurių mylimųjų vardai yra žinomi. Pavyzdžiui italų viduramžių garsiausias poetas — Dante Alighieri (1265-1321). Jis visą savo gyvenimą mylėjo mergaitę, kurios vardas buvo Beatričė. Kas ta Beatričė buvo — tikrų žinių nėra. Yra manoma, kad tai buvusi vieno turtingo florentiečio žmona, kuri buvusi labai graži, bet jauna mirė. Nors Dantė Beatričę mylėjo visą savo gyvenimą, bet vėliau vedė kitą moterį. Beatričės garbei jisai sukūrė veikalą, kurį pavadino "Naujuoju gyvenimu". O savo didžiausiame kūrinyje — "Dieviškoji komedija" jis vaizduoja Beatričę, kai ji

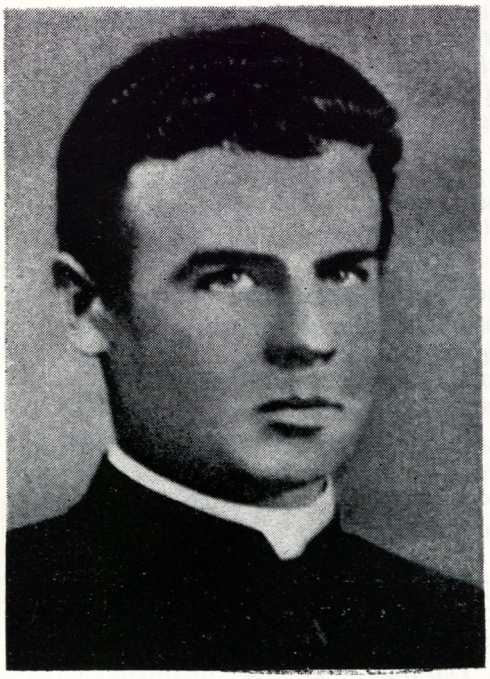

MAIRONIS SEMINARISTAS

MARIJA TIŠKEVIČIŪTĖ — TURĖJUSI ĮTAKOS MAIRONIO KŪRYBAI

jį pasitinka ir veda per visas dangaus sferas.

Įdomu yra tai, kad Maironis viename savo eilėraščių ("Poetui mirus") pats apie tai užsimena, kaip jo "paslaptis, jausmus" kritikai sijos "per rėtį":

O, nelaimingas! Įstabia
Pagerbęs giesme meilės rytą! . . .
Nedovanos tau nė grabe,
Atvožę amžinybės plytą.

Lietuvoje dr. V. Zaborskaitė Maironio monografijoje surinko labai daug apie poeto gyvenimą. Pažiūrėkime, kaip ji apie tai svarsto (psl. 415-416):

Bet ar turime moralinę teisę šiuos dalykus liesti ir svarstyti? Tačiau antra vertus — pats poetas yra spausdinęs eilėraščių su dedikacijomis ir puošęs "Pavasario balsus" su mielais atvaizdais, tad nesistengė perdaug nuslėpti realaus savo jausmų pagrindo. O šita duoda, gal būt, ir Maironio kūrybos tyrinėtojui teisę pasinaudoti, kas buvo tos, kurioms poetas savo eilėmis dovanojo nemirtingumą . . ."

Toliau ji rašo taip (psl. 426-427):

"Didžioji asmeninių motyvų lyrikos dalis prabyla ne tik kiekvieno žmogaus širdžiai artimais liūdesio, vienatvės, ilgesio, bet ir taip pat meilės, pasitikėjimo ir švelnumo jausmais . . . Gyvenimiškojo jos pagrindo palyginimas su poetiniu vaizdu duotų įdomios medžiagos kūrybos psichologijai. Bet duomenų tokiam lyginimui nėra arba yra nedaug ir ne visados patikimų. Nėra laiškų, dienoraščių — iš kur galėtume arčiau pažinti poeto vidinį gyvenimą, dar neperpildytą kūrybos žaizdre".

Į šiuos visus klausimus, į kuriuos daugelis norėjo atsakyti ir atspėti jų paslaptis, Maironis pats atsako net keliose vietose, kad jo mylimoji yra tėvynė Lietuva.

Paimkime pavyzdžiu "Jaunosios Lietuvos" pratar-

A. TAMOŠAITIENĖ ŽIEMA

mės žodžius: "Negaliu nepasakyti ačiū tai, kurios meilė prikėlė mane iš miego, pažadino aukštesnius jausmus ir davė įkvėpimą. Dėl jos tai norėčiau nupinti garbės vainiką, kad jos vardas pasklistų kuo plačiausiai, kad ją pažintų ir pamylėtų broliai taip karštai ir širdingai, kaip pamylėjau aš . . . o ta mano mylimoji tai Lietuva — tėvynė!"

Yra vienas eilėraštis pavadintas "Skausmo skundu". Prie jo poetas ranka prirašė: "Spausdinti tik po mano mirties!".

Štai Maironis čia skundžiasi:

Už tatai, kad tave, tave vieną tiktai
Nuo jaunųjų dienų aš mylėjau karštai,
Kad tau įkvėptas, amžinas giesmes po kojų
Iki šiol nenuilsdamas klojau ir kloju,
Kad kai pranašas tau atgimimą skelbiau
Jį už savo gyvybę pamilęs labiau!. . .
O už tai tavo priešai manęs nepamėgo . . .
. . . O mano tėvyne! . . .

Taip pat yra įdomus jo vienas iš "Pavasario balsų" rinkinio eilėraštis, kurį jis pavadino — "Taip niekas tavęs nemylės".

Čia jis apdainuoja gilia meilę savo tėvynei, bet dėl šio eilėraščio autorius labai nukentėjo. Yra žinoma, kad Maironis buvo net tris kartus kandidatu į vyskupus, bet prolenkiškai nusistatę kunigai jį skundė Romai. Tarp tų skundų buvo nusiųstas net ir šis eilėraštis, išverstas į lotynų kalbą, bet be paskutinio posmo.

Manau, kad yra verta perskaityti bent kelis eilėraščio posmus:

Jau niekas tavęs taip giliai nemylės,
Kaip tavo nuliūdęs poeta!
Ar kas ir kančių tiek pakelti galės
Tiktai dėl tavęs numylėta!
Kiek ašarų jam išriedėjo graudžių,
Kieksyk, kaip žvaigždė sidabrinė,
Per kiauras naktis nesumerkė akių,
Kai uždegei jauną krūtine!
Kas suteikė tau, numylėta — graži,
Tą įstabią slaptąją galią,
Kuria į dausas jojo dvasią neši;
Vėl dega jam norai atšalę!
— — — — — — — — —
Tada tai jo gema pirmoji giesmė,
Liūdnesnė už giriu ošimą,
Nes švieti jaunam, kaip aukštybių žvaigždė,
Ir šventą neši įkvėpimą.

Ir paskutinis posmas, kurio į Romą nenusiuntė:

Poetams kitiems numylėta ranka
Iš laurų vainiką nupynė,
Tu jį norts atmint ar atminsi kada?
Tu, jo numylėta tėvyne!

Tačiau yra įdomu pasižiūrėti, kas buvo tos, kurioms autorius dedikavo savo gražius eilėraščių posmus ir jų vardus įamžino savo lyrikoje.

Viena iš jų yra S. Riomerienė, kuriai yra paskirtas eilėraštis — "Išliksiu aš gyvas". Jai poetas atsidėkojo už jo portreto nupiešimą.

Kita yra S. Dausinaitė-Smilgienė, kuriai yra dedikuotas eilėraštis — "Nuliūdimo valandoj". Smilgių šeima gyveno Petrapily. Pas juos susirinkdavo dau-

gelis to meto ten gyvenusių lietuvių inteligentų, kaip prof. Būga, prof. E. Volteris, muzik. Č. Sasnauskas ir kiti. Jų šeimoje laukiamas svečias buvo ir Maironis, kuris Petrapily išgyveno daugiau kaip penkiolika metų, nes pradžioje mokėsi Dvasinėje Akademijoje, o vėliau buvo paskirtas tos akademijos profesoriumi. Jis žaisdavo su jų vaikais, o su p. Smilgiu palošdavo šachmatais.

Visas eilėraštis yra liūdnos nuotaikos:

Gal taip Dievo žadėta, kad nešviestų žvaigždė
Man, nuklydusiam skausmo keliais,
Kad per tai galingesnė gimtų mano giesmė,
Ausį lepintų žodžiais giliais.

Kita yra J. Stanelytė, kuriai paskyrė du eilėraščius — "Ar aš kaltas" ir "Aš nežinau, graži sesutė".

J. Stanelytė buvo Kaune mokytoja ir 1919 m. jauna mirė šiltine. Tačiau dainius jai skirtus švelnius ir nuoširdžius posmus užbaigia taip:

Širdis man verkia; tavo sielą
Suprasti vienas aš galiu;
Bet skirta eit man, mano miela,
Kitu gyvenimo keliu.

Taip pat yra E. Petkaitė, kuriai dedikuoti du eilėraščiai — "Kam širdį davei?" ir "Išvažiuojant". Be to, net ir visa "Mūsų vargų" poema. Poetas ją sutiko apie 1915 m. Krekenavoje, kur jis karo metu laikinai buvo apsigyvenęs. Ji buvo klebono giminaitė. Buvo susižadėjusi ir jau ruošėsi ištekėti, bet sužadėtinis per karą žuvo. Ir šie eilėraščiai baigiasi tokiais posmais:

Bet tu, o Viešpatie, man kelią
Parodęs, uždraudei sapnus,
Ir aš, pažinęs šventą valią,
Einu Apvaizdai paklusnus.
Einu, kaip amžinas keleivis,
Be prieštaravimo maldos,
Ir laimę čia tik, kaip praeivis,
Žinau iš tolimos gaidos.

Literatūriniu požiūriu tie dedikuotieji eilėraščiai yra daug silpnesni už tuos, kuriuose yra apdainuojama meilė, bet jie niekam nėra paskirti. Pavyzdžiui, jo "Sudiev":

Ir vėliai tavo liūdno veido
Neberegėsiu aš ilgai!
Likimas vėliai nebeleido,
Kad slinktų mums išvien vargai.
— — — — — — — — —
Sudiev! Neverk! . . . Lig kol alyvos
Žydės pavasarį baltai
Ir koliai širdys plaks mums gyvos,
Manoji plaks vien tau tiktai!

Įdomus yra ir "Ant Drukšės ežero":

Man liūdna buvo ir sunku
Keliaut gyvenimo taku
Be draugo dar jaunam:
Kame pažvelgsi akimi,
Aplinkui žmonės svetimi;
Taip liūdna man vienam.
Tekėjo mėnuo. Iš kalnų
Žiedai kvepėjo jazminų,
Žavėdami jausmus;
Tarp žalio ežero bangų,
Toli nuo triukšmo, nuo vargų
Laivelis supa mus.
Man ranką padavei jautriai
Ir jauną širdį atdarei

A. TAMOŠAITIENĖ SAULĖS SPINDULYS (gobelenas)

Bendros žvaigždės vardu:
Dabar ar juokias ateitis,
Ar sopa, verkia mums širdis —
Jaučiu ašiai už du . . .

Ant nežinomos moters fotografijos, kuri yra rasta vienoje Maironio knygoje ir dabar tebėra Maironio vardo muziejaus archyve, kuris yra buvusiuose poeto namuose Kauno senamiestyje, yra unžrašyta šis posmas (iš eilėraščio "Poezija"):

Išvydau ją, kad vakarinė
Žvaigždė skaisčiai danguos mirgėjo,
O marių erdvė begalinė
Nuo pilno mėnesio tviskėjo.

Kas ta moteris buvo? Niekas į šį klausimą ir dabar atsakyti negali. O tas visas eilėraštis yra labai nuoširdus ir švelnus:

Išvydau ją ant marių krašto:
Skruostai, kaip marmuras, išbalę;
Iš jos akių skaičiau be rašto
Tylaus ilgėjimos begalę.
— — — — — — — — —
Iš lūpų skundo negirdėjau,
Tiktai jaučiau jos širdį baugią
Ir netikėtai pamylėjau
Našlystės mano liūdną draugę.
— — — — — — — — —
Gražus regėjimas prapuolė,
Ir kraujas gyslose sustingo! . . .
O vis negal širdis — varguolė
Užmiršti veido paslaptingo.

Ī. GUREVIČIENĖ

KALĖDOS

Ir šiandien, kai skaitai šiuos Maironio lyrikos meilės posmus, tikrai pagalvoji, juk ir jis buvo jaunas, bet visas savo širdies svajones ir sielos paslaptis nusinešė su savim amžinybėn:

Paslėpęs krūtinėje skausmo dūmas,
Gal žmonės šiandieną manęs nesupras,
Praeisiu, kaip verdą verpetai;
Bet mano — išauštanti metai!

Mes į Maironį buvome pripratę žiūrėti jau į seną ir žilą, nes beveik visuose mokyklų vadovėliuose jo nuotraukos jau priešmirtinės. Man pačiai (šio straipsnio autorei) teko jį matyti ir girdėti kalbantį tik 1932 m. žiemą, o jis mirė tais pačiais metais birželio mėn. Tačiau, kai įeidavai į jo muziejų, kuriame yra daug jo jaunystės nuotraukų, portretų, tai visai kitokį vaizdą apie mirusį poetą susidarai. Tikrai pajusdavai, kad ir jis gyveno, svajojo, o gal ir mylėjo . . . Bet kartais ir jo širdis pasiskųsdavo:

Kai ne kartą sunku,
Skųsčiau lūnų kraštu,
Kam širdį Aukščiausias man davė?
O tačiau juk be jos
Ant šios žemės karčios
Poetai negims nesapnavę.

Apie Maironio gyvenimą labai daug yra surinkęs žinių kan. J. Tumas-Vaižgantas savo atsiminimuose. Jis rašo, kad tėvai jo nevertė stoti į kunigų seminariją. Maironis pats apsisprendė. Baigęs gimnaziją, jis įstojo į Kijevo universitetą ir studijavo literatūrą. Tačiau po vienerių metų paliko universitetą ir įstojo į Kauno kunigų seminariją.

Štai kaip kan. J. Tumas-Vaižgantas apie tai rašo ("Jonas Maironis-Mačiulis", psl. 32-33):

"Norėdamas apsaugoti branginamąjį kandidatą nuo nemaloniu netikėtumų, rektorius liepia vos tik iš Žurakovskio dvaro grįžusiam Mačiuliui (Maironiui) nusiskusti juodą gražią dvišaką barzdą ir apsivilkti juoda sutana, nelaukiant bendrųjų iškilmingų įvilktuvių, "girdi, będzie bezpieczniej"; žinai, kad vilios mergaitės. Ir buvo kas vilioja. Jonas buvo vyras augalotas, gražiai garbanotais juodais plaukais, jau tada pagarsėjęs savo gabumais ir mokėjimu eiliuoti".

Ir jau į namus jis sugrįžo kaip klierikas, kuo buvo nustebinti tėvai ir visi giminės. Jis pasirinko sau gyvenimo kelią, kuriuo gali eiti tik stiprios valios jaunuoliai. O tas kelias buvo ne gėlėmis klotas, bet sunkus ir kietas.

Štai kaip apie jį rašo dr. V. Zaborskaitė (Maironis, psl. 343):

"Labai mažai teliko iš anų metų atsiminimų, charakteristikų, seniai mirė jį tais laikais pažinoję žmonės, ir tik iš fotografijos žvelgia į mus įkvėptas jauno poeto veidas, taip darniai sutapęs su savo kūrybos prasme ir skambesiu . . . Slinko metai ir dešimtmečiai. Maironį apgaubė šlovės aureolė, visi jį pažino . . . Dar gyvas jis jau tapo legenda ir gyveno tautos sąmonėje savo kūrybos žodžiu".

Ir šiandien, kai žvelgi į praeitį ir kai skaitai šių dienų kaikurių mūsų jaunųjų išeivijos kritikų pasisakymus, dažnai suabejoji. Juk jie siūlo neberašyti apie tėvynę, apie jos meilę ir grožį, bet geriau išeiti iš savo parapijų, iš savo sodybų kiemų į platesnius, tarptautinius vandenis. O Maironis verkė Lietuvos . . . Viešėdamas Šveicarijoje ir gėrėdamasis snieguotomis Alpių viršūnėmis, tviskančiais ežerais ir kloniuose žydinčiomis rožėmis, jis parašė "Vakarą ant Keturių Kantonų ežero":

Audžiau nurimęs aukso svajones
Aušros spinduliais;
Lėkė jos, skrido pilnos malonės
Padangių keliais.
Vedė jas paukščių kelias žvaigždėtas,
Lydėjo širdis
Į tolimąsias, į numylėtas
Tėvelių šalis.
Ten, kur Dubysa mėlyna juosta
Banguoja plati! . . .
Ko, ašarėle, ko tu per skruostą,
Kaip perlas, riedi?

JAUNIMO KELIAI

DR. ONA GUSTAINIENĖ

Retai sutiksime žmogų, kuris savo praeityje būtų neturėjęs jokių norų, troškimų, jokių siekių. Tie norai bei siekimai gali būti įvairūs. Jie gali būti grynai materialūs ar politiniai-visuomeniniai, meniniai ar dvasiniai. Žmogus be troškimų tai išblėsęs aukuras.

Troškimų ir norų intensyvumas priklauso nuo charakterio. Žmogaus amžius taip pat turi daug įtakos. Jaunas žmogus, kuriam ateities metų skaičius atrodo toks begaliniai didelis, senatvė taip nesuprantamai toli, mano turis pakankamai laiko jieškoti, planuoti. Jieškojimas yra natūrali jauno žmogaus savybė. Tačiau jaunas žmogus lengvai gali nueiti neteisingu keliu, jeigu jis neturi teisingų ir tvirtų pagrindinių gairių, pagal kurias savo siekius rikiuotų ir kuriomis vadovautųsi jieškodamas naujų idėjų. Manau, visos sutiksime, kad anais laikais Lietuvoje vaikas brendo natūraliau, ramiau, ne tokiu greitu tempu. Tada vaiko negadino televizijos nevykusios reklamos, kaikurie psichologiniai nevykę komikai, kvailos filmos. Sodžiuose, apsuptas kvepiančių pievų, liūliuojančių laukų, sodų bei upokšnių, jaunas vaikas pamildavo gamtą, prisirišdavo prie tėviškės. Mylėti grožį ir namus tai didelis dvasinis turtas, kurio šiandien stokoja daugelis vaikų ypač didmiesčiuose beaugančių.

Vaiko psichologijos bei auklėjimo specialistė D. Petrutytė teigia, kad aplinka yra viena iš svarbiausių sąlygų vaiko sąmoningumui išugdyti. "Kad ir geriausia sėkla" rašo Petrutytė, "neturėdama palankių sąlygų neišleis daigo. Kaip nuo sąlygų priklauso daigo sodrumas, augalo stiprumas, žiedo patrauklumas ir vaisiaus brandumas, taip lygiai nuo sąlygų priklauso kūdikio ir vaiko sąmoningumo intensyvumas. O tiktai individai turį sąmoningą vertybių supratimą padės sukurti geresnę visuomenę". Šiandien dar nesubrendusio jaunuolio protą, vaizduotę ir jausmus bombarduoja televizija, reklamos dažnai jo amžiui neatitinkančiomis žiniomis. Jau daugelis sutinka, kad mokyklose grynai fiziologinis sekso pristatymas be moralinio pagrindo neduoda teigiamų rezultatų. Vėliau universitetuose gyvenimo klausimų sprendimas materialistinėje dvasioje jauno žmogaus neįtikino ir nenuramino. Plačiai išbujojęs materializmas, korupcija šiaurinėje Amerikoje, ir taip ilgai užsitęsęs Vietnamo karas bei neribotas asmeninės laisvės garbinimas buvo priežastimi hipių atsiradimo.

Jaunas žmogus sugebėjo pamatyti visuomenės klaidas, bet be patirties, be moralinių pagrindų, be subrendusio atsakomybės jausmo, nesugebėjo rasti pozityvių protesto formų. Protestai pasireiškė triukšmu, riaušėmis, naikinimu ir pagaliau pasyviu atsiribojimu nuo dabartinės visuomenės gyvenimo stiliaus. Dar toliau, dalis jaunimo, nusivylę esama padėtimi, metėsi į narkotikus. Atmetę vyresniosios kartos gyvenimo būdą, o savyje neišugdę nieko gilesnio, pajuto didelę dvasinę tuštumą. Jie griebėsi narkotikų jieškodami naujų vidinių patyrimų bei norėdami užpildyti nesuprantamai beprasmišką kasdienybę. Tai baisus posūkis prasidėjęs prieš 7-8 metus. Žinoma, buvo ir daugiau priežasčių, kurios privedė jaunuolius prie narkotikų vartojimo: draugų įtaka, nuobodulys, stoka drausmės, sugyvenimo šeimoje. Kiti pamėgina "just for fun".

Apie narkotikų veikimą, jų pasibaisėtinas pasekmes čia nekalbėsiu. Norėčiau tik vieną itin liūdną ir žiaurią heroino pasekmę paminėti.

Narkotikų vartojimui plintant, vis daugiau yra įtraukiamos ir mergaitės. Dėl sustiprintos policijos kontrolės dideli heroino kiekiai yra susekami ir konfiskuojami. Heroino kaina todėl yra smarkiai pakilusi. Jeigu prieš 4-5 metus vartojančiam heroiną reikdavo kasdien išleisti 20-30 dolerių, tai šiandien jam reikia 50-80 dolerių. Iš kur jauna mergaitė tiek pinigų gali gaut? Arba ji turi vogti arba užsidirba parduodama save. Daugelis anksčiau ar vėliau tampa nesčiomis. Aišku, ir tokioje padėtyje narkotiko neatsisako. Heroinas užnuodija dar negimusį kūdikį. Praėjusiais metais Niujorke gimė 1.500 kūdikių, kurių motinos buvo narkotikės. Šie kūdikiai vos gimę smarkiai suserga. Pusė jų mirė. Ar likę gyvi užaugs sveiki, ar turės kokius nors proto, fizinius ar psichinius defektus, ateitis parodys.

Šios ir kitos baisios narkotikų pasekmės, atrodo, pagaliau daugeliui jaunuolių atvėrė akis. Jau praėjusiais metais daugelyje miestų naujai pradėjusių heroiną vartoti skaičius yra žymiai sumažėjęs. Taip pat didesnis skaičius mėgina gydytis. Tačiau gydymosi rezultatai yra gana menki.

Gal daugeliui yra žinoma, kad norintiesiems būtų lengviau heroino atsisakyti, vietoje heroino duodamas methadonas. Methadonas irgi yra narkotikas, tik daug silpnesnis už heroiną ir imamas tablečių forma. Buvo manoma, kad po kiek laiko bus lengva šį narkotiką nustoti vartojus. Bet tai nepasitvirtino. Nesvarbu koks yra narkotiko stiprumas, jeigu kartą prie jo priprantama, tai atsisakyti yra beveik neįmanoma.

Kaip minėjau, methadonas yra silpnesnis už heroiną ir jis vartotojui nesuteikia to malonaus jausmo, to angliškai vadinamo "high". Vis dėlto, tie jaunuoliai nebenori grįžti prie heroino, nes grįžimas prie heroino neišvengiamai veda į vagystes ir kitus nusikaltimus reikiamiems pinigams gauti. Ką daryti? Kaip gauti tą, kas heroino vartotojui yra svarbiausia: tą malonų jausmą, tą būseną, kada negalvojama apie jokias problemas, kad vargai, rūpesčiai lyg ir prapuola. Ir štai atrasta! Šalia methadono dar reikia išgerti alkoholio. Tada vėl maloniai apsisvaiginama.

Statistikos rodo, kad naujai pradedančių vartoti heroiną skaičius mažėja, bet geriančiųjų vis didėja. Viena blogybė, atrodo, yra pakeičiama kita. David Archibald, Addiction Research Foundation direktorius sako, kad jaunimas šioje srityje seka vyresniuosius.

Ontario provincijoje alkoholio vartojimas visą laiką kyla. Pradedama gerti jaunesniame amžiuje, geriama visokiomis progomis ir be jokių progų. 86% vyrų ir 75% moterų vartoja alkoholį. Ontario provincijoje yra 300.000 smarkiai geriančių ir 145.000 tikrų alkoholikų. Alkoholikas daro žalą ne tik pats sau, bet ir ki-

tiems. Jis skriaudžia savo šeimą moraliai ir materialiai. Jis daro žalą kiekvienam dirbančiam piliečiui, nes dalis dirbančiojo pajamų mokesčių sunaudojama alkoholikų išlaikymui ir gydymui. Ontario provincijoje su alkoholiu susijusios išlaidos siekia vieną bilijoną dolerių per metus. 89 milijonus išmoka Ontario ligoninėms gydančioms alkoholikus. 17 milijonų kainuoja alkoholikų išlaikymas psichiatrinėse ligoninėse. 11 milijonų išleidžiama priežiūrai iširusių alkoholikų šeimų vaikams prieglaudose. Milžiniškos sumos išleidžiamos pašalpoms: alkoholikams ir jų šeimoms. Daug kainuoja išlaikymas įvairių institucijų, kaip A & A, Addiction Research Foundation ir kitų.

Žinome, kad daugelyje atvejų alkoholis yra kaltas dėl įvykusių susisiekimo nelaimių. 50% susisiekimo nelaimėse žuvusių žmonių neteko gyvybės, nes vairuotojas buvo perdaug paėmęs. Jaunuoliams pradėjus daugiau gerti susisiekimo nelaimių skaičius smarkiai pakilo. Addiction Research Foundation direktorius tvirtina, kad buvo padaryta klaida pakeičiant įstatymą leidžiantį jaunuoliams, sulaukusiems 18 metų pirkti alkoholinius gėrimus ir gerti viešose vietose. Jis taip pat yra priešingas leisti alkoholinius gėrimus pardavinėti kavinėse bei restoranuose.

Yra žmonių, kurie mums stato pavyzdžiu Italiją ir ypač Prancūziją, kur vyną ir stipriuosius gėrimus galima pirkti ir gerti kur tik norima ir kada norima. Nežiūrint to, girtų žmonių gatvėse beveik niekada nematyti. Tie žmonės, kurie norėtų sekti prancūzų pavyzdžiu greičiausiai nežino tikrosios padėties. Prancūzija tai kraštas, kuriame yra daugiausia alkoholikų visame pasaulyje. Kiekvienas prancūzas išgeria 25 litrus gryno alkoholio. Tuo tarpu kiekvienam Ontario gyventojui tenka 9 litrai. Prancūzas nors retai būna visai girtas, bet jis visą savo gyvenimą nuolatos mirksta alkoholyje. Prancūzijoje ligoninėse 50% visų lovų yra užimtos ligonių, kurių ligos priežastis yra alkoholis: kaip kepenų cirozė, skrandžio žaizdos, tam tikros širdies ligos, mėginimai nusižudyti, sužeidimai, katastrofos, apdegimai ir kiti nelaimingi atsitikimai.

Turint tokį vaizdą prieš akis, jaunimo posūkis nuo narkotikų prie alkoholio nėra džiuginantis reiškinys. Tačiau gyvenimas nėra vien naktis. Gyvenimas yra ir saulės spindulys prasiskverbiantis pro sunkų pilką debesį. Jis yra ir saulėtas rytas ir skaidri diena. Ir šiame jaunimo blaškymosi laikotarpyje pilkuosius debesis skrodžia saulės spindulys. Tas šviesus spindulys yra jaunmio grįžimas prie Dievo. Šis grįžimas prie Dievo gana plačiai reiškiasi studentuose. Grįžtančių prie religijos ypatingai gausu Kalifornijoje, kur kaip tik yra daugiausia hipių ir narkotikų. Tai parodo, kad gerasis pradas nežūsta. Jis tik aplinkos nuslopinamas, laikinai purvu apnešamas. Bet jis prasiveržia ir per purvą.

Kaip daugeliui yra žinoma, Kalifornijoje daug jaunimo jungiasi į taip vadinamą "Jėzaus vaikų" sambūrį. Jie tiki Dievą, tiki Kristų. Tačiau šie jaunuoliai išgyvena Dievą tik savo jausmais. Tai emocinis tikėjimas, mažai pagrįstas protu. Jų šūkis yra "meilė". Bet ir meilė, kaip ir kiti jausmai, turi būti kontroliuojama proto. Ir tikėjime negalime išjungti proto. Didžiuliame "Jėzaus vaikų" judėjime yra daug psichodelinės iliuzijos. Šiandien Amerikoje yra daug jaunimo ir net suaugusiųjų, kurie jausmus, psichę stato augščiau už protą. Tai psichodeliniai mistikai. Jų filosofija yra: "idėjų teoretiškai neanalizuok, bet jas pajausk". Siekimas laimės tik jausmais yra ryškus ir "Jėzaus vaikų" sąjūdyje. Užtat daug kas į jų emocinį tikėjimą žiūri kritiškai, vadina jį vaikiška morale ir nemano, kad toks tikėjimas gali būti pastovus. Tačiau, nors daugelis Jėzaus vaikų ekstazių yra psichodelinė iliuzija, jų tarpe yra ir tikrų atsivertėlių bei giliai tikinčių. Reikia tikėtis, kad jaunuoliams brėstant, jų vaikiška meilė ir moralė išsiskleis darnia jausmo ir proto harmonija. Visdėlto tai prošvaistė jaunimo keliuose. Ar ši prošvaistė užges, ar ji sužibės skaidria nesibaigiančia diena — ateitis parodys.

D. CASPAR PRAKARTĖLĖ

O, SAKALE MANO!

RŪTA KLEVA VIDŽIŪNIENĖ

Niekados dar tas garsus bulvaras neatrodė man toks bespalvis ir pigus, tarsi pasijuokimas iš mano svajonių, tarsi spjovimas į veidą. Margų lempučių apšviesti portalai, nublukę herojų atvaizdai, minia plaukuoto, karoliukais ir amuletais apsikabinėjusio jaunimo, kurio būrin rodos taip neseniai veržiausi įsijungti, ir švarūs be vaizduotės turistai, su nutukusiomis žmonomis ir nuo alaus išparpusiais pilvais, ant kurių tabalojosi brangūs foto aparatai. Visa tai, kas neseniai dar pripildydavo sielą sunkiai užslepiamu džiaugsmu, dabar atrodė tarsi išblukusi atvirutė. Kada pradėjau taip matyti, kada lioviausi džiūgavusi ir garbinusi savo pačios susikurtą laisvę, ir staiga taip piktai atsigrįžau į savo pačios susikurtą vienatvę?

"Aš kaip vėliava bokšto viršūnėje ateinančius vėjus jaučiu", cituoju Rilkę, ir žodžiai krinta žemyn, kaip grūdai į paruoštą dirvą. Jaunystė yra pojūčių laikas, ir retas tegali išnešioti tą kvaitulį bėgant metams ir kasdienybei užgniaužiant teberusenančias ugnis. —

— Ateinančius vėjus jaučiu, — kartoju, ir ašara lėtai nurieda, niekeno nepastebėta, skruostu.

"Nors žemėj dar nejuda niekas, bet aš jau, kaip jūra, plakuos", — tęsiu Rilkę ir staigiai paslepiu veidą delnuose.

Nejaugi viskas jau pradėjo riedėti žemyn, garsyn ir smarkyn, lyg atsitiktinai nuo kalno keteros paspirtas akmuo, sukeliąs vis didesnį ir didesnį triukšmą? Nejaugi pirminis akmuo buvo tas toks nereikšmingas, atsitiktinis televizijos taisytojo vizitas, žmogelio iš niekur, pilko žmogelio, — kurį atpažinau ir sustingau, ir kurio plačiai išplėstos akys išsidavė manyje atradusios seniai užmirštą, iš pančių išsiplėšusį draugo vaiką?

— Albina, — prašneko lietuviškai, ir aš pati nustebau, kad nebuvau nieko pamiršusi. — Albina, nebijok, aš niekam nesakysiu.

Stovėjau tada bežadė, kol kraujas sugrįžo į veidą.

— Aš pilnametė. Aš turiu vyrą.

Neatrodė nei nustebęs, nei pilnas paniekos.

— Tai iš tavo gabumų, iš tavo mokslų ir svajonių tik tiek teišėjo, — apsidairė ir staigiai pažiūrėjo į mano akis, ir aš perpykusi mečiau į jį pinigus. Žmogelis su aparatu išėjo, bet įskaudinimas liko.

Dabartis? Kas ji tokia?

Butas virš gyvenimu kunkuliuojančio bulvaro buvo tapęs šaltas ir be iliuzijų. Garsus juokas ir ritminga, kupina dejavimo muzika skverbėsi giliau, negu per plonas sienas. Kur tas veidas, į kurį galėčiau spjauti, kaip dabar staiga neišvengiamai norėjau? Ir kas buvo kaltas, kad iš manęs tik tiek teišėjo?

Junis, Junis, jis parvažiuos ir vėl mane priglaus, mes vėl skęsime maloniuose dūmuose ir klausysimės jo nepabaigiamų dainų.

* * *

Pilkas žmogelis stovėjo tamsoje skęstančiame kambaryje prie lango ir žiūrėjo, nematydamas, į apačioje šviesose skęstantį miesta. Tačiau ne tamsi, žvaigždėta naktis alsavo ties jo veidu, — alsavo seni beržai virš kelių prie žemės prisiplojusių vyrų, vengiančių pajudėti, saugojančių širdyse tą menką vilties kibirkštėlę, kad jie išliks, kad karai kada nors bus praėję ir jie vėl galės pakelti galvą. "o sakale mano..." — Albinas tada vos girdimai niūniavo šalia, žemėtu veidu, nuo pereito susišaudymo dar neužgijusia koja. Stasy, — sakė, — jei išliksime gyvi, nebesiskirkime daugiau.

Karai praėjo, draugai išsiskirstė, darbai ir žmonos išvedė skirtingais vieškeliais. Tik jiedu ilgokai laikėsi šalia. Albino laimė nelydėjo. Iš karto viskas lyg ir buvo sukritę į šiokią tokią tvarką, bet štai dukters pabėgimas, jos šaltas atsisveikinimo laiškas, tie keli metai be žinios, o paskui žmona . . .

Pilkas žmogelis sujudėjo, tarsi nematoma ranka būtų ką skaudaus palietusi jo viduje, tarytum pajuto, kad ką nors reikėjo daryti, — bet ir vėl tik priglaudė karštą kaktą prie stiklo. O gal šiandien? Gal apsigalvos po ano nelaimingo sutapimo, gal turės jėgų?

* * *

Jaunas dainininkas liete liejo garsus savo dejojančios melodijos, tarpais visiškai prislopinamas galingų orkestro garsų, tarpais vėl išsiliedamas tarsi skundu toje ištęstoje dainoje, kurią sekė tiek daug veidų ir kuriai buvo lemta jį išgarsinti. Akys užkliūdavo už draugų pritariančių mostų ir vidus prisipildydavo pergalės jausmu: pagaliau, pagaliau aš išplaukiau į paviršių, aš žengiu į eiles tų, kurių vardai reklamoje nušviečiami spalvotomis lemputėmis, aš pasirašiau sutartį su filmų pasauliu. Aš laimėjau.

Atmintyje šmėkštelėjo mažas butas prie garsaus bulvaro, bazė, kuri vadinosi laukimas, ir moteris, kuri buvo tokia puiki, bet kuri dabar jam būtų tik akmuo po kaklu. Tas tiesa, ji dar vis buvo graži, bet jos nuotaikos darėsi varginančios, o dabar dar ir šita nelaimė, ką gi jis su ja tokia darytų, jis, kuriam dabar pavyko, kuris padėjo parašą po puikiu kontraktu, kurio balsas ir vardas greit bus žinomi nuo vieno pakraščio iki kito. Ne, tik ne dabar.

Sveika, tuštybe, sveiki plojimai ir pataikaujantys žodžiai, sveikas rūpesti tik savimi, nes tai natūralu ir neišvengiama. Tokia yra tikrovė, toks buvo ir jų susitikimas. Teisybė juk visad stoja stipresniojo pusėn.

* * *

O aš tebelaukiu savo mylimojo, kuriam atidaviau tiek daug. Atvira širdžia, atviromis rankomis. Šluosčiau prakaitą sunkiomis dienomis ir jaučiausi įplaukusi į uostą. Mudu priplaukėm tą uostą tada, kai viens kitam pasižadėjom, — naujoviškai, be liudininkų, be giesmių ir žvakių. Joks darbas man nebuvo peržemas, kad prisidėčiau prie tavo vardo blizgėjimo.

Bauginančiai žavus buvo šitas miestas paauglei pabėgėlei, toks mistiškas ir laisvas. Po stiklu norėjo pavožti mane tėvai Čikagoje, palikti amžinai besišypsančia skaute. Nesigailėjau nė valandėlę tų veidų, kurie supo mano vaikystę. Lūkesčiais alsavo gyvenimas muzikos, žvaigždžių ir filmų pasaulyje, bluko lietuviški chorai ir tėvo amžina daina apie sakalą. Nauji draugai susupo į savo tarpą, šoko mokinti gyventi.

Kaip aš tada bijojau, kad manęs nepalaikytų ne-

verta jų draugystės! O Junis, Junis, tada jis mane išsirinko savo vienintele —

... tegul ir sunku buvo kartais pratintis prie triukšmingų nemigo naktų, prie išgėrimų, prie laisvės.

... ir nežinojau, metams slenkant, nei į kur buvau atėjusi, nei kur buvo mano šaknys.

Kodėl tad pilkėjo bulvaro šviesos ir vis dažniau beldėsi širdyje kažkoks netikrumas, — rytojumi, ar savim pačia? Baimė! Iš pradžių nenoromis ir nedrąsiai, paskui vis dažniau ir įžūliau pradėjo belstis į greito ir tikro užsimiršimo duris. Kito būdo net nežinojau. Ar jūs žinote, mieli vaikai, likę ten Čikagoje savo mažuose ir nereikšminguose rateliuose, kad pasaulis turi daug žavesio — ir daug būdų žavėti? Tėvai kadaise keldavo konjako stiklą ir jų akys darydavosi miglotesnės, balsai garsesni. Gal ir jie ką nors norėjo užmiršti? Mane draugai išmokino kitų, naujesnių būdų.

Žiūrau į pilką bulvarą, ir vis grįžtu į tą lemtingą vakarą prieš kelias dienas. Kodėl pilkasis žmogelis sugrįžo kaip tik tuo laiku, kai buvau savo silpniausioje valandoje? Buvau ką tik gavusi saldųjį nuodą ir visa virpėjau iš laukimo. Atidariau duris be abejonių, nes ne jo laukiau, — ir jis viską pamatė ir viską suprato. Išlupo man iš rankų nuodus ir šie pabiro ant žemės. Ir tuo momentu, kai parpuoliau ant kelių ir pradėjau liežuviu ieškoti trupinių ant grindų, išgirdau jį pravirkstant. Šaltas prakaitas išmušė mano nugarą, mes verkėm abu. Tą naktį jis sėdėjo šalia manęs ir ieškojo būdų man padėti.

Kokia keista tada atėjo mintis, jau paryčiais, nuodams praėjus ir silpnai šviesai veržiantis pro vargingas užuolaidas. Žmogelis vis dar glostė mano šlapius plaukus.

Ką daryti, ką daryti?

— Albina, nebijok, aš niekam nesakysiu, — Ir tada staigiai: — Grįžk namo.

Kūnas išsitempė, lyg nuo smūgio.

— Junis, aš negaliu jo palikti, jam manęs reikia. Ir mano motina nesupras, ji visad buvo stiprus generolas. Junis mano vyras amžinai.

— Ar tu tikra jo meile? Kaip jis galėjo nematyti šių nuodų?

— Jis matė. Čia visi taip. Jis nepriprato, o man blogai.

— O jei tu taip sutiktum jį išbandyti, — rimtu bandymu, ne puse širdies, tada aš palikčiau tave jo globoje.

— Kaip tai?

— Parašyk jam, kad turėjai auto nelaimę ir netekai kojos. Kad labai pergyveni, kad atvažiuotų.

Minties absurdiškumas buvo pritrenkiantis. Žiūrėjau į pilkąjį žmogelį plačiai atviromis akimis ir jaučiausi smenganti į prarają.

— Albina, tarp tiek miestų, tarp tiek žmonių kažkeno ranka sukryžiavo mūsų kelius. Dėl savo dvasios ramybės, dėl ateities!

Kaip išaiškinti sekančią valandą? Balkšva šviesa skverbėsi pro langus ir viską dažė nerealia šviesa. Gimdžiau tą laišką, kaip kūdikį, ne vietoj ir ne laiku prasidėjusį, — pačiame vidurvasaryje, pačioje rugiapjūtėje, kada kiti džiūgaudami krovė savo derlių į klojimus, aš laukiau to pažadėtojo, kaip išpranašauto Mesijaus, atnešančio atpirkimą už ilgą laukimo metą. Už sausrą. Už nederlingas vasaras. Ir turėjo jis ateit kaip karalaitis iš kažkada kartotų poezijos puslapių, iš senų dienoraščių. Pasaulis juk yra toks, kokiu įtikėjau ...

* * *

Jaunas dainininkas tebestovėjo rampos šviesoje, tai užglušinamas garsaus džazo, tai vėl paliedamas savo staiga pagarsėjusią, laimėjimą atnešusią dainą. Pasisekimas buvo užtikrintas, sutartis pasirašyta, ateitis švietė rėkiančiose reklamose ir jaunų žiūrovų akyse. Mintis vėl užklydo į vietą, kurią vadindavo namais, bet iš ten atėjęs laiškas buvo tarsi taškas sutarties gale. Moteris be kojos — jo ateityje? Kas nors, aišku, turės ją pasirūpinti, gal miestas, valdžia? Paskutiniu laiku buvo prasidėję maži barniai dėl narkotikų ir pinigų. Jis irgi buvo bandęs, bet nepriprato, persvarbi buvo ateitis ir karjera. Jis visad žinojo, kur einąs. Reiks pasiųst pinigų, — bet gal vėliau, kai daugiau turės. Moterys visad turi slaptų santaupų. Gal parašyti laiškelį, pasiaiškinti. Kuo? Geriau iš viso nieko.

Daina baigėsi ir triukšmas didėjo. Pritariantis, glostantis, smagus triukšmas. Jis priklausė čia.

* * *

Staigiu judesiu pilkas žmogelis vėl prisipylė gėrimo. Ketvirtas vakaras. Gal turėjo pasakyti Albinai, kad mama, kurios taip bijojo, jau prieš metus mirė sunkios operacijos metu, o tėvas buvo vienišas ir tylus. Kai prieš pusmetį, išvažiuodamas į Vakarus, atsisveikino, kadaise drąsiose ir įžūliose Albino akyse ugnis buvo gerokai išblėsusi. Ne taip buvo nuėjęs gyvenimas, dėl kurio tada beržų pavėsyje prisispaudę prie žemės kovojo. Laikė suspaudęs šalstančią žmonos ranką iki paskutinės minutės, žinodamas, kad išeities nėra, kad dukters pabėgimas buvo abiem perdaug jėgų ir pasitikėjimo atėmęs.

Pilkas žmogelis stebėjosi ir Albinos apsisprendimu dėl to laiško, ir pats savimi, dėl tokios idėjos gimimo. Neįprastas buvo jam toks kovos būdas, — seniau už viską kovojo tiesiai ir iš peties. Metai bus padarę savo ir jo asmenybėje, biznio pasaulis bus įrėžęs ir jame kiek kreivesnę liniją. Tik jaunystė yra sakalo skridimas. Gal geriau reikėjo skambinti tėvui, bandyti gelbėti ją kitais, tiesesniais būdais? O tačiau jam visados atrodė, kad žmogaus apsisprendimas turįs ateiti iš vidaus.

Ketvirtas vakaras, ir kas gali įspėti, kas dabar vyksta tame skurdžiame butelyje šalia garsaus ir triukšmingo bulvaro? Juk ten kiekvienos durys neabejotinai slepia vilties pilną širdį.

Kėlė ranką prie vėl drėkstančių blakstienų, kai prie durų kažkas susibeldė. Silpnoje gatvės šviesoje Albina atrodė tokia mažutė ir rami.

— Aną vakarą sakėte, kad jei reikės draugo, — jos balsas trukčiojo, — jį čia rasiu.

GIOTTO MADONA

MOTERS BŪKLĖ BESIKEIČIANČIAM PASAULY

P. GAUČYS

Pasaulis keičiasi svaiginančiu greičiu. Kiekviena diena neša vis naują žinojimą. Klausiant kas mūsų pasauly yra pagrindinai nauja, galima atsakyti, kad, be abejo, iškilimas naujo mokslo, kuris pirmą kartą žmogaus istorijoje, metodiškai tiria ateitį: futurologija. Visad buvo spėliojimų, kaip pvz., visų laikų astrologų pranašavimai. Ir mūsų dienom netrūksta tokių beveik pranašysčių, kaip filosofo Alf. Rosenbergo knyga: "Ateities įsiveržimas", kurioje autorius nagrinėja sekančių dviejų tūkstančių metų ateitį. Tačiau mokslinis mėginimas apspręsti sekančių penkiolikos ar dvidešimties metų ateitį, yra visai skirtingas dalykas.

Kodėl atsirado futurologija? Matyti, visa patapo taip sudėtinga, kad racionalus pranašavimas tėra galimas tik tada, kai bent apytikriai patiriame būsimos raidos pagrindines tendencijas.

Mes matome beribį žmonių giminės plitimą, pamišėlišką ir strimgalvišką technikos greitėjimą, ir to išdavoje — dorovinės vertės sumenkėjimą, sujungtą su pasaulio nukrikščionėjimu, bendro pobūdžio visų rūšių autoritetų niekinimą. Suprantama, kad tokiose sąlygose pakito ir moterų būklė. Vienu žodžiu, pasaulis nūdien mum atrodo kaip kažkas nesuprantama; visų įvykių sąryšis verčia pasimesti begalėje prieštaringų, tačiau tarpusavyje susijusių faktų akivaizdoje. Jokiam kitam laikotarpyje žmogui nereikėjo vienu metu susidurti su tokia daugybe faktų. Ligi šiol žmogus nemokėjo prisitaikinti. Tokio sąmyšio būklėje, futurologai pasišauna nustatyti diagnozes, šiaip taip mus orientuodami. Anot Hermann Kahn'o, per sekantį dešimtmetį išryškės šios tendencijos: 1. pasaulis bus uždara žmonių visuomenė; 2. vidaus politika, arba tikriau socialinė politika nustelbs užsienių politiką; 3. valstybės galia mažiau bus naudojama smurto keliu praturtėti; 4. bendrai imant, valstybės mažiau naudosis smurtu. Iš to seka, kad visuotinis karas nėra įmanomas. Vadinasi, gyvensime taikoje, nepaisant daugelio įtampų Afrikoje ir Azijoje. Nepaisant visko, valstybės laikysis teisėtumo ir tvarkos, bet individas bus labiau linkęs oponuoti ir jieškoti politinių kompromisų.

Daugelis tyrinėtojų reiškia nuomonę, kad žmonija artėja į jausminę hedonistinę, intelektualizuotą ir mokslinę kultūrą, kuri labiausia vyraus Vakaruose. Ilgainiui ims reikštis priešiškumas moderniam mokslui, technologijai ir gyvenimo pajungimui veiksmingumo dėsniui. Bus dedamos milžiniškos pastangos prieš mus sulaikančius papročius, prieš tradicijas, istoriją, prieš seną ištikimybę. Kas sena, bus atmetama, kad sena; nauja bus vertinama, kad nauja. Bendrai, betkoks autoritetas bus neigiamas. Vyriausybės ir kariai bus mažiau gerbiami, vis didės neapykanta JAV-bėms. Sustiprės konfliktas tarp kartų. Vis dar yra tėvų, išaugusių puritoniškoje aplinkumoje, vedamoje veiksmingumo dėsnio, tuo tarpu kai jų vaikai jau yra išauklėti pasyvumo ir tolerancijos dvasioje. Visi laukia miestų ir socialinių problemu išsprendimo, tačiau to nebus įmanoma pasiekti, todėl dauguma jaunuo-

menės dar labiau šiaušis prieš tėvus ir valdžią, ir kaltins tėvus dėl jų tariamo tom problemom abejingumo.

Anot H. Kahn'o, ankstybesniais laikais galiojo dešimts etiniai-dvasinių principų, kurie nūdien yra griaunami: užsidirbti pragyvenimą, ginti savo šalį, ginti svarbius tautinius interesus, religiją, tradicijas ir papročius. Žmogus turėjo kovoti su priešiška gamta; buvo augštai vertinamos karinės dorybės, pareigos jausmas, garbė ir drąsa. Buvo puoselėjamas tikėjimas pažanga, lytinis susilaikymas. Prie to prisijungdavo ištikimybė valstybei, miestui, šeimai, grupei. Dabar visa tai jau mažai bevertinama.

Iškilo klausimas: kas bus su šeima? Ar ji jau patapo pasenusi institucija? Be abejo, ji iškentės daugelį krizių. Nūdien įvairių kartų, gyvenančių vienoje šeimoje skirtingas supratimas laiko, daro ją aštria problema. Vyresni žmonės susiduria su rimtom psichinėm problemom dėl skirtingų kartų išgyvenimo. Sakoma, kad daugelis šeimos konfliktų kyla dėl skirtingų psichinių reakcijų tarp tėvų ir vaikų, susidariusių dėl skirtingo laiko supratimo. Matome skirtingą sampratą tarp šiauriečių ir pietiečių, tarp vakariečių ir afrikiečių. Jaunimas noriai priima laiko greitį, nes gyvenimas jam dar priešakyje, jie turi daug laiko, tuo tarpu senieji žino, kad jie nebeturi ateities.

Šeimos problemos iškyla, kaip kad sociologė Gabrielė Strecker sako, ne vien tik dėl generacijų susidūrimo. Taip pat ir jaunuomenė susiduria su naujais sunkumais: kūdikystės ir jaunystės pratęsimas, ilgi mokymosi ir profesinio ruošimosi metai nudelsia vedybas. Tuo tarpu tikrumoje įvyksta priešingai—ankstybos vedybos ir laimės ieškojimas. Pastaraisiais keliais metais sumažėjo vaikų skaičius Vokietijoje ir JAV, tuo tarpu kai 1940-50 m. gimimu skaičius buvo labai augštas. Pramatoma, ateityje būsiant daugiau savanoriškų viengungių. Padidėsią skyrybos dėl perankstybų vedybų, tačiau pagerėsią sąlygos kelis kartus tuoktis.

Dabartinėje mūsų ūkinio gerbūvio būklėje, grynai piniginės problemos, kurios tokios svarbios buvo anksčiau, dabar įgaus antraeilę reikšmę. Vyras ir žmona, stovėdami vienas prieš kitą kaip dvi asmenybės, pažįstančios viena kitą ligi sielos gelmių, turi spręsti problemas, kurios anksčiau neiškildavo dėl laiko stokos. Vyro ankstesnis išėjimas į pensiją ir turėjimas daug laisvo laiko, gali sukelti gilias vedybines krizes, kurios anksčiau taip lengvai neiškildavo ir kurios dabar daug sunkiau išsprendžiamos.

Jau minėta sociologė G. Strecker pažymi, kad labai svarbu būdas, kaip gyvename nepastoviose sąlygose. Ji skirsto žmones į "praeities žmones" ir į "dabarties - ateities žmones". "Praeities žmonės" vadovaujasi įsitikinimu, kad, palyginti, visa yra pastovu, remiasi stipriais ir ilgalaikiais santykiais. "Ateities žmonės" skaitosi su greitais pakitimais. Per pastaruosius 20 metų pramoninėse šalyse labai išplito ūkinė raida. Gamyba ir aptarnavimai kas 15 metų padvigubėja. Vaikas, patapęs jaunuoliu, yra supamas dvigubai didesnio skaičiaus daiktų nei jo tėvas jam gimstant. Per jo ilgą gyvenimą šis procesas gali pasikartoti penkis kartus. Jokiam ankstybesniam istorijos laikotarpyje neįvyko vieno žmogaus gyvenimo eigoje tiek ir tokių greitų pakitimų, kaip dabar.

Iš kitos pusės, naujos idėjos ir atradimai praktiškai pritaikomi daug greičiau nei ankstybesniais laikais. Pirmajai rašomai mašinėlei reikėjo 150 metų, kol buvo tinkamai išvystyta. Ir konservų dėžutei reikėjo 100 metų, kol ji masiniai buvo pradėta vartoti. Taip pat sumažėjo laikas, reikalingas išpopuliarinti naujam gaminiui.

Kaip tas milžiniškas skubėjimas atsiliepia į mus? G. Strecker tvirtina, kad jis sugriauna mūsų vidinę pusiausvyrą, pakeičia mūsų pažiūras į gyvenimą, prie kurio vos begalime prisitaikinti. Tuo atžvilgiu "praeities žmonėms" daug sunkiau pritapti prie dabartinio laikotarpio nei "dabarties - ateities žmonėms".

Neturime užmiršti, kad dabartiniai gaminiai yra paleidžiami į rinką tam, kad juos vartotume, sunaudotume ir eišeikvotume per labai trumpą laiką. Tai išmetimo gaminiai. Reklamuojami "namai išmetimui", menas pavirsta "išmetimo menu", ir nedaug betrūksta, kad išmestume ir "sudėvėtą" žmogų. Gyvename nykimo laikotarpį, tačiau jis amžinai vis prasideda. Vyresni žmonės dar stebisi matydami ištisų miestų blokų išnykimą. Jauniems tai atrodo natūralu. Pradeda ryškėti nuosavybės jausmo pakitimas. Daugelis prekybos firmų jau nebe parduoda savo gaminių: juos "nuomoja". Juo daugiau turime, juo sunkiau pajudame. Dabarties žmonės žino, kad visais atžvilgiais reikia būti judriem.

Dabartis, sako G. Strecker, labai gausi paradoksų: mums mažai terūpi mūsų artimas, tačiau milijonai jaunuolių ieško būdų kaip pagelbėti "žmonijai". Praeityje buvo maža išminčių, sutelkusių didelę išmintį. Dabar yra daug tokių, kurie tik dalinai pažįsta daugelį dalykų. Praeities žmonės palaikydavo glaudžius ryšius su labai nedaugeliu pažįstamų. Dabar mes santykiaujame su daugeliu žmonių. Labai būdingas greitis, kokiu dabar užmezgamos ir nutraukiamos draugystės. Iš šalies žiūrint, draugystė sudaro didelį pasitenkinimą, tačiau patvari viso gyvenimo draugystė, kokia kad būdavo anksčiau, yra keičiama dideliu skaičiumi trumpalaikių santykių. Čia svarbu vidinis sugebėjimas, reikalingas sumegzti daugeliui ryšių, o taip pat ir juos nutraukti reikiamu laiku.

Todėl vienas svarbiausių mūsų uždavinių, norint susigyventi su ateitim, yra išlaikyti aktualumo lygį; tai reiškia, kad mum nuolat reikia pažinti naujus dalykus. Tai milžiniška našta mūsų nervų sistemai. Tai yra, kaip Alwin Tafller tvirtina, "ateities smūgis", kurio pradžią patiriame visi, kurie gyvename dabarties laikais.

Pramoningose šalyse yra apie 4 ar 5% daugiau moterų nei vyrų, ypatingai vyresniųjų asmenų tarpe. Ateinančiam dešimtmetyje moterys turi vilti gyventi 80 metų, tuo tarpu kai vyrai tik apie 70-72 metus. Daugumoje Vakarų šalių 34-38% visų moterų dirba. Iš jų apie 55% yra ištekėjusios, 12% našlės ar išsiskyrusios. Pagal paskutinę statistiką, didžiųjų vokiečių miestų 30% namų atitenka moterims, kurios gyvena vienos. Jos, sakoma, gyvena šalia visuomenės. Tuo susidomėjęs parlamentas pasirūpino pravesti specialią anketą apie dirbančias vienišas moteris tarp 30-60 m. amžiaus. Pasirodė, kad dauguma jų gauna, vidutiniai imant, dideles algas. Jų namai panašiai įrengti kaip ir šeimų namai. Jos vyksta atostogų ir važinėja daug laisviau nei šeimų moterys, išimtinai besirūpinančios šeimininkavimu. Iš anketos aiškėja, kad vienišos moterys nesijaučia tokios vienišos, kol dirba. Jos yra kitų supamos ir lydimos. Tačiau jos bijo senatvės vienišumo, taip pat jos rūpinasi sveikata, nes žino, kad ligos atveju nebūtų tinkamai prižiūrimos. Bedirbdamos moterys labiau vertina gerus santykius su savo bendradarbiais,

nei pakėlimą tarnyboje. Socialiniu požiūriu viengungė blogiau traktuojama už ištekėjusią, nes dar tebesilaikoma prietarų dėl jų barų, restoranų ir nakties klubų lankymo ir jų atostogavimo būdo.

Šalyse, kuriose karai ar kokia kita nelaimė smarkiai sumažino vyrų skaičių, viengungių moterų nuošimtis yra mažesnis, bet daug didesnis našlių ir išsiskyrusių. Anksčiau Europoje moterys mažiau stengėsi greit ištekėti, negu Afrikoje ir Azijoje. Dabar visa pakito. Iš įvairių metų ištekėjusių moterų anketų aiškėja, kad jos yra nepatenkintos. Dažnai pavydi nepriklausomom moterim, turinčiom savų pinigų. Tačiau galėdamos pasirinkti profesiją, visgi labiau linksta pasilikti šeimininkėmis.

G. Strecker tvirtina, kad moteris turi liautis sutuoktuves laikyti savo gyvenimo apdrauda. Suirusių santuokų atveju, vis daugiau atsiranda vyrų, nenorinčių mokėti alimentų išsiskyrusiai žmonai, ir daugelyje šalių įstatymai jiem talkininkauja. Nūdien daugybė moterų ryškiai parodo, kad galima suderinti savo profesiją su vedybiniu gyvenimu. Savo profesijos dėka ji gali rasti gyvenimo prasmę. Tačiau ne visada to galima pasiekti, nes dažnai šeima nenori, kad dukra studijuotų, nes, girdi, ištekės — ir tuo viskas baigsis. Bet nūdien ir čia visa pakito. Tikrovė iš mūsų visų reikalauja prie jos prisitaikyti tolydžio vykstančiame prisiderinimo procese. Vadinasi, mes turime tiek pasistūmėti, kiek tikrovė pažengė pirmyn. O tai reiškia nuolatinį mokymąsi. Fiziko žinojimas po penkerių metų pasensta, o po dešimties — gydytojas ar chemikas atsiduria beviltiškoje būklėje, jei nepasistengia specialiuose kursuose įsisavinti pastarųjų metų tyrimus ir atradimus. Kiekvienas amatininkas turi išmokti naudoti naujausias mašinas. Dingsta kaikurios senos profesijos ir atsiranda naujos.

Būtinas reikalas nuolat papildyti žinias mus verčia pasitempti. Daugelis nepakelia tam reikalingos psichinės įtampos. Tuo išaiškinama neprotinga kova, kurią daug studentų kelia prieš egzaminus kolegijose ir universitetuose.

Šeimos moteris, sako G. Strecker, irgi neturi prarasti ryšio su savo ankstybesnės profesijos pasauliu. Jei ji neturi jokios profesijos ir tik namie šeimininkauja, ji turi turėti ryžtą pradėti nuo pradžios: ką nors studijuoti pagal savo polinkius, nes niekad nevėlu ko išmokti. Nepaisant kokį darbą bedirbtum, svarbiausia yra tai, kad jį mėgtum. Jei turimas nepatinka ir jo negalima pakeisti kitu tinkamesniu, reikia stengtis su juo susigyventi.

Manoma, kad ateityje vis daugiau ir daugiau moterų turės dirbti, nepaisant jų noro ar nenoro. Ir jų darbas bus visam gyvenimui, nes santuoka jau nebeduoda ankstybesnių laikų užtikrinimo. Jokia moteris, pastebi G. Strecker, neturėtų užmiršti nepermaldaujamo rytdienos reikalavimo.

Pradėdami senti turime daug daugiau laisvo laiko. Ir šis laikas mūsų neslegia, jei mes į jį įžengiame gerai pasiruošę: su mūsų patyrimu, mūsų kultūra, mūsų dvasiniu brandumu. Mūsų didžiausias priešas yra mūsų pasyvus gyvenimas, kurį mum teikia radijas, televizija, kinas. Tas pasyvumas atidaro kelią kitam pavojui: nuslysti į iliustruotų savaitraščių galvojimo būdą: tikint, kad pasaulį sudaro vientik sensacinės žinios, katastrofos, narkotikai, ir lytiniai iškrypimai. Dauguma žmonių nevagia ir nežudo, bet ieško mažos kasdieninės laimės. Draugiškumas ir pasišventimas nėra mirę. Daugelis padeda artimui, niekam apie tai nesigirdami.

Visi sutinka, kad vienišų moterų sunkiausia problema yra jų vienatvė. Tuo atžvilgiu praėjusieji laikai parodė daugiau nuoširdumo, negu mūsų. Visi žinojo, kad žmogus iš esmės yra vienišas, tačiau krikščionių tikėjimas pagelbėdavo peržengti tą bedugnę, kuri skiria kiekvieną būtybę nuo kitų. Vienatvės jausmas slegiąs dabarties žmogų, glūdi neturėjime tikėjimo, amžinų vertybių nuvertinime, kuriom veiksmingo pakaitalo ligi šiol niekas nerado.

Anot G. Strecker, vienatvė tėra sielos būsenos išraiška: sudužimo pojūtis, neturint užmojo siekti ko nors didesnio ir geresnio nei mes patys. Ją galima nugalėti savo veržlumu, savo humaniška laikysena. Jieškodami kontaktų su žmonėmis, mėgindami praplėsti draugų ratą. Geru patarimu, nuoširdumu ir geru žodžiu, mokėdami kantriai išklausyti kitą, galime padaryti daug gero daugeliui ir sau patiems, nes veiklus rūpinimasis kitais padeda nugalėti vienatvės jausmą. Tai galima įvairiai suprasti, tačiau visur reikia savitvardos, kaip pvz., praktikuojant "pasenusias" dorybes: punktualumą, taktą, kuklumą, atsakingumo jausmą, stropumą.

Šiaip ar taip, niekas nenuneigs, kad pasaulis tegali laikytis paviršiuje tik su veiksmingųjų, atsakingųjų ir darbščiųjų žmonių pagalba, besipriešinančių chaosui, neatsakingųjų ir neveiksmingųjų miniai.

A. KAŽDAILIS ILIUSTRACIJA

ZENTA TENISONAITĖ

CREDO POEZIJAI

Tikiu tavim, nors ištiesiu rankas
bailiai kaip kūdikis, norėdamas paliest
paparčio paslaptingą žiedą vogčiomis.

Švelnios melodijos pasakiški garsai,
lyg gaudžia gintaro nematomi varpai,
raudono vakaro vėjingame gaisre.

Dainuoju ir juokiuos tada — lig debesų . . .
Ir negirdžiu, kada perkūnas trenkia ir
lietus žemę sodrina žalia tylos malda.
Ir tik kaip vaikas vis džiaugiuos staiga
pamatęs žiežirbą fantastiškos liepsnos.

Tikiu tavim, pavasario palaimintam sapne,
auksinis vyliau, saulės gintarinės pasakos . . .

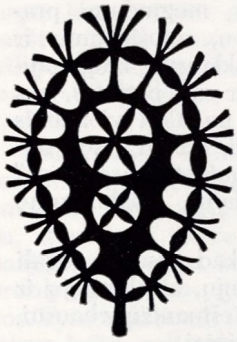

SAPNAI STIKLE

Staiga pasirodo
tik balta ir juoda.
Šešėliai vilioja mane.
Šaltam žiemos grožiui
harmoniją duoda.
Pražysta žibuoklės stikle.

Šalnoj skamba rogės
per gruodį, per gruodą.
Sidabro varpai vakare.
Palik ledo rožę,
aš jau neišduosiu —
sapnų parašytų stikle.

CREDO ŽODŽIUI

Tikiu tavim, kurs chaosą sukėlęs,
gyvuoji širdyse pavidale kūrybinės ugnies,
arba nematomas į paslėptus jausmus veržies . . .

Ar žole želdamas žaliam lauke,
(po dangumi pilkos, kasdieniškos dienos,)
skleidi vis saldų kvapą ružavų radastų ir
baltų konvalijų — svaiginančioj harmonijoje.

Tikiu tavim, bylojant žemėj, akmenyse.
Skambi kaip varpas vėjo aiduose.
Tu gyvas medyje, ugny ir vandenyse.
Poeto balsas tave gyvastin prikėlė,
poeto balsas miršta su tavim kartu.

Bet tu, kaip paukštis pasakų ugninis,
liepsnodamas atgimsti vėl —
per šventą amžinybės puotą.

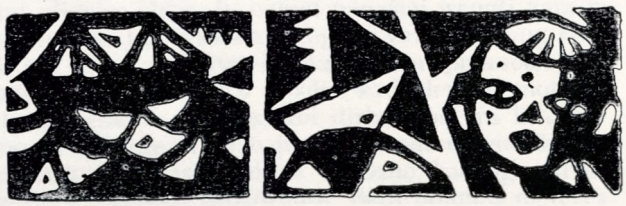

VAIKO AUKLĖJIMAS ŠEIMOJE

D. PETRUTYTĖ

(tęsinys)

Priežastys, kliudančios užmigti

Jei vaikas vakare ilgai negali užmigti ar primigęs ir vėl pabunda, tai reikia jieškoti priežasties. Jų yra gana daug ir įvairių. Čia panagrinėsime keletą jų, dažniau pasitaikančių.

1. Jaudiną žaidimai prieš einant gulti. Paprastai vaikai mato savo tėvą tik vakare ir dažniausiai bežaisdami su juo perdaug įsismagina. Tiesa, jauni vaikai mėgsta triukšmingai pažaisti, paišdykauti. Jei tėvas nekontroliuoja padėties, tai žaidimas gan greit virsta tikru siautėjimu. Taip įsidūkę vaikai nebegali greit nusiraminti ir, aišku, atsigulę ilgai negali užmigti.

Reikėtų žinoti, jog nemažesnį malonumą (už dūkimą), jei ne didesnį, vaikui ar vaikams teikia ramus žaidimas arba pokalbis su tėvu apie jiems suprantamus dienos įvykius. Jie džiaugiasi įdomiai papasakota ar paskaityta pasakaite ar kartu padainuotomis dainelėmis. Jauni vaikai ne tik mielai klausosi įdomaus pasakojimo, bet jie su dideliu malonumu ir patys nori išsipasakoti, tik reikia kantraus klausytojo, besidominčio jų nuotykiais ir išgyvenimais dienos metu. Taip praleistas vakaras su vaikais bus palaimingas pačiam tėvui, o dar labiau vaikams, nes atsigulę greit ir saldžiai užmigs.

2. Baugios pasakos yra kita rimta nemigos ir neramaus miego priežastis. Jauni vaikai turi labai lakią vaizduotę bei jautrumą, — iš vienos pusės, o iš antrosios dar nepajėgia atskirti tikrovės nuo fantazijos. Ką tik jiems sakome, (nors tai būtų melas ar didžiausios nesąmonės), jie viskam tiki. Pvz., jei sakome, kad vilkas kalba, kad jis praryja vaikus, kad ragana kėsinasi sumesti į karštą krosnį broliuką ir sesutę — priešmokykliniams vaikams tai yra tikrovė, bet baisi tikrovė, nepaprastai vaiką bauginanti tikrovė. Tokios rūšies pasakos, ypatingai jautresnius ir švelnesnius vaikus, taip įbaugina, kad jie negali užmigti, o ir užmigę nemiega ramiai, bet blaškosi, šaukia, pabunda.

Parinkdami mažiems vaikams pasakas, būkite labai atsargūs. Jos turi būti tikroviškos, keliančios grožio bei estetikos jausmus, o ne baimę ar išgąstį.

3. Perdidelis nuovargis ar susijaudinimas irgi neleidžia vaikams vakare ramiai užmigti. Tai atsitinka dažniausiai vasaros metu. Po vakarienės dar šviesu ir vaikai išbėga laukan pažaisti. Tuoj atsiranda daugiau draugų ir prasideda labai įtempti žaidimai ir, žinoma, niekam iš vyresniųjų nevadovaujant, jie vis labiau intensyvėja. Atėjus laikui gulti, vaikas nenori nei pagalvoti, nes nervai perdaug įtempti. Paguldytas blaškosi, negalėdamas užmigti.

Ką tokiu atveju daryti? Nereikėtų įsijaudinusio vaiko per prievartą guldyti, bet pasistengti jo dėmesį atitraukti nuo buvusio žaidimo: įdomiu pokalbiu, gražia pasakaite, malonia dainele ir t.t. Žinoma, geriausia būtų nepalikti vienų vaiku be išmintingo vadovo. Kur susieina kelių šeimų vaikai, tėvai pakaitomis galėtų vadovauti vakariniams vaikų žaidimams.

4. Perilgas pokaitis, kaip jau esu minėjusi, gali būti priežastimi negalėjimo užmigti vakare. Tačiau gal pokaitis nėra perilgas, tik vaikas pervėlai paguldomas pokaičio. Tuo atveju pakanka sutvarkyti tik pokaičio laiką. Taip pat reikėtų nepamiršti, jog kaikurių vaikų organizmas reikalauja mažiau miego, todėl nutraukus pokaitį išsispręs ir vakarinės nemigos problema.

5. Nepakankamas fizinis veiklumas dienos metu taip pat kliudo užmigti laiku vakare. Svarbu, kad visus būtinus reikalus (išvietė, atsigėrimas, pasakymas "labanakt" ir kt.), vaikas atliktų dar prieš atsiguldamas. Jei paguldytas vaikas pradeda reikšti įvairius norus, jam reikia rimtai ir įtikinančiai pasakyti, jog pasakius labanakt daugiau nebegali būti jokių reikalų ir prašymų. Vaikas patikės mums, jei mes patys tvirtai tikėsime tuo, ką sakome ir tvirtai laikysimės duotojo žodžio. Margaret Mead — savo knygoje "Blackberry Winter", sako: "Vaikui nėra nieko brangesnio kaip gyventi kartu su suaugusiais, kurie yra griežti, bet pilni meilės. Tokia buvo mano senelė, bet ji niekuomet neleido man dar kartą ją pabučiuoti, kai aš jau būdavau pasakiusi labanakt". (54 psl.).

6. Ilgesnė liga dažnai būna priežastimi, kad ir pasveikęs vaikas negali normaliai užmigti vakare. Priežastis — prisiminimas skausmo ir nemalonių valandų, praleistų lovytėje. Šiuo atveju gali padėti tam tikri pakeitimai miegamajame — pastatant lovytę į kitą vietą, nauja pagalvėlė ar antklodėlė, nauji naktiniai marškinėliai . . . Labai svarbu, kad vaikas praleistų daug laiko gryname ore, žaisdamas ir vaikščiodamas. Tai, turbūt, pati geriausia priemonė, padedanti vaikui vakare greit užmigti.

7. Kelionės bei kraustymasis kartais savaitėmis sukliudo vaikui greit užmigti. Kelionėn, kai vaikas negalės turėti savo lovytės, tai patartina su savim pasiimti bent vaiko nėgstamą antklodėlę bei užvalkalėlį.

Kraustymosi nepatogumus vaikas lengviau pakelia, negu nakvojimą svetimoje šeimoje. Tačiau daugelis motinų neįsivaizduoja kaip stipriai sukrečia jauną vaiką, kai jam tenka prisitaikyti prie naujos vietos, naujų veidų ir skirtingų šeimos papročių. Kelionės ir nakvojimas svetur dažniausiai neigiamai atsiliepia į vaiko miegą. Jauniem vaikam reikia pastovios, ramios, įprastos aplinkos. Todėl kelionės ir lankymai giminių su nakvyne turėtų būti kaip galima retesni.

8. Noras dėmesio — neleidžia užmigti. Jei vaikas pajunta, kad jis yra guldomas norint juo kuo greičiau atsikratyti, tai jis ima išsigalvoti įvairius dalykus, kad nepaliktų jus ramybėje. Jis prašo gerti, jis šaukia mamą, kad ištaisytų antklodę, jis išgirsta kokį nors garsą ir įkyriai reikalauja paaiškinti, kas tai yra. Pajutęs, kad tos užgaidos veikia, tai kas kelios minutės jis išgalvoja ką nors nauja. Šiuo atveju, vieninteliai vaistai — griežtumas. Tačiau vaikas turi žinoti, kad yra mylimas ir, kad paguldant jį nenorima juo, kaip nereikalingu daiktu, atsikratyti. (b.d.)

PASAKYŠIU RYTOJ

BIRUTĖ VYTIENĖ

Eglė grįžta iš darbo. Rudens lapai, vėjo nešami šaligatviu, pinasi po kojomis. Smulkus lietus, kartu su vėjo bangomis, prausia gelsvus medžius, parudavusią žolę ir pilkas gatves. Ji spėja pakeliui apsipirkti. Eglė džiaugiasi, kad jai nereikia eiti toli nuo maisto krautuvės į namus. Abi rankos pilnos pirkinių, bet lietus nespės ištirpyti popierinių maišų su prekėmis.

Štai jų namas. Oras labai nemalonus. Ji žino, vaikai namuose — ją ileis, nereikia pačiai nei rakto ieškoti. Paspaudžia skambutį. Atsidaro durys ir ašarotu veidu dukrelė puola prie Eglės.

— Mamyte, dovanok, daugiau taip nedarysim! — kukčioja verkdama mergaitė.

Eglė išsigąsta. Jai slysta maisto pirkiniai iš rankų ir vos spėja juos padėti ant žemės. Ji glaudžia gailiai verkiančią dukrelę prie krūtinės, su baime klausdama:

— Vaikuti, kas atsitiko, kur broliukas?

Motinos širdis, rodos, nustoja plakusi, ji skuba į kambarį. Berniukas sėdi prie stalo nuleidęs galvą ir skaito knygą. Ačiū Dievui, vaikas sveikas, jos nervai atsileidžia.

Mergaitė vis dar verkdama skundžiasi mamai:

— Netyčia išdužo langas. Ką tėtis pasakys? Oi, jis šauks! Gal ir mušti gausim? Lauke lyja ir šalta. Mes labai norėjome pažaisti su sviediniu . . .

Kampe, lyg susitraukęs iš baimės, tupi baltas su juodais lopais sviedinys — didysis kaltininkas. Eglė norėtų pasakyti: "aš jums sakiau šimtą kartų — nežaiskite su kamuoliu kambaryje!" tačiau susilaiko. Už ją atkalba duktė:

— Mamyte, daugiau niekada, niekada nežaisim su sviediniu kambaryje! —

Eglei gaila vaikų. Gaila jų pergyvenimo, nors jis paprastai neilgai trunka. Kas tas langas! Svarbu, kad vaikai sveiki. Deja, ji negali to vaikams pasakyti. Jie turi žinoti, kad negerai padarė. Tai gyvenimo pamoka. Ji eina apžiūrėti lango. Ne taip blogai. Stiklas suaižėjęs, tik vienas gabaliukas iškritęs iš paties vidurio.Šaltis neis į vidų, dar ne žiema. Ji pabara vaikus. Nuramina verkiančią mergaitę. Liepia jiems ruošti pamokas. Visi sutaria: nieko tėveliui nesakys, kol jis grįžęs iš darbo pavalgys, o paskui, kuris nors papasakos kas atsitiko.

Eglė skubiai tvarkosi vakarienei. Ji įsivaizduoja, kad vyras grįžta iš darbo, ir sužino, kas atsitiko. Mato jo rūstų veidą. Rodos, girdi jo piktą balsą. Jai darosi kas kartą liūdniau. Ji labai norėtų, kad namuose visad būtų giedri nuotaika. Vaikai greitai užaugs. Išskris, kaip paukščiai. Jie bus užaugę nauji žmonės. Kiekvienas keliaus savu keliu. Niekas nežais su sviediniu nei kieme, nei kambaryje. Eglė bijo toliau leistis mintimis į nežinomą ateitį.

Grįžta vyras.

— Labas tėti! Kaip tau sekėsi šiandien? — klausinėja prie jo priėjusi dukrelė.

Paduoda šliures. Atidžiai seka akimis tėvą.

Visi sėdasi prie stalo ir prasideda kiekvienos dienos vakarienės nuotaika. Eglė stebi, kuris pirmas prasitars apie išdaužtą langą. Mergaitė labai maloniai patarnauja tėvui prie stalo. Berniukas laikosi ramiai, mažai kalba. Tėtis visai neįtaria, kad kas nepaprasto galėjo atsitikti.

Vakaras greitai prabėga. Vaikams laikas eit gulti. Jie pabučiuoja mamą, tėtį ir kiekvienas suka į savo kambarį.

Lieka tik Eglė su vyru. Jie kas vakarą, vaikams nuėjus miegoti, peržiūri atėjusius laikraščius. Abu pasikalba, pasidalina mintimis. Eglė galvoja — ji turėtų pasakyti apie langą, bet kažkodėl labai nesinori apie tai kalbėti.

— Žinai, mama, šiandien buvo labai gera diena. Darbovietės vyresnysis pasikvietė mane į savo raštinę ir pasisakė išeinąs į pensiją. Į jo vietą reikia naujo žmogaus ir jis man pasiūlė perimti jo pareigas. Aš padėkojau, sakiau, pasakysiu rytoj, — kalbėjo vyras.

Jo akys kažkaip keistai sužiba, lyg ašaros nori pasirodyti. Gal iš pasitenkinimo? Eglė galvoja vis apie langą. Dabar ji tikrai negali jam pasakoti apie tokį nieką. Pasakysiu rytoj — apsisprendžia. Abu ilgai kalbasi, kol laikrodžio rodyklė prislenka prie dvyliktos valandos.

* * *

Sekantį rytą dar su tamsa pirmoji keliasi Eglė. Ruošia pusryčius ir neužilgo žadina vaikus. Vėl visi virtuvėje. Paskutinis ateina tėtis.

— Labar rytas, tėveli!

— Kaip tu miegojai, ką sapnavai? — visada pirmoji kalba mergaitė.

— Labas rytas visiems. Na, miegojau gerai. Sapnavau, kad kažkas išmušė kambario langą. Štai vėjas per tą skylę įritino geltoną lapą, ant kurio didelėm raidėm parašyta: "Nežaisk su sviediniu kambaryje".

Vaikai atidžiai žiūri į geltoną lapą gulintį ant stalo. Paskui į tėtį. Jų žvilgsniai susitinka. Kalba vien akys ir širdys . . . Eglė jaučiasi dėkinga savo vyrui. Jos skruostu nurieda džiaugsmo ašara. Staiga jai atrodo virtuvėje labai šviesu!

— Išaušo! — su džiaugsmu sušunka ji ir užgesina elektrą. Po lietingos, niūros rudens nakties ateina saulėtas auksinis rytas.

Onos Mikailaitės Pupučio pasauliukas

PR. NAUJOKAITIS

Seselė Ona Mikailaitė yra poetė ir dailininkė. Jos eilėraščių spausdina "Aidai" ir kita išeivijos lietuvių spauda. Keletą metų "Eglutėje" buvo spausdinami Pupučio nuotykiai su pačios autorės iliustracijomis, ir buvo mažųjų skaitytojų labai mėgiami.

Dabar tie nuotykiai suredaguoti į nuoseklų pasakojimą ir išleisti gražia knyga, taip pat gausiai iliustruoti pačios autorės piešiniais. Ta knyga ir yra PUPUČIO PASAULIUKAS. Puputis yra mažas peliukas. Jis naiviai išgyvena pavasarį, vasarą, rudenį ir žiemą. Tai gamtos rėmai, kuriuose vyksta įvairūs žiopliuko peliuko nuotykiai. Puputį sodo laistytuvo purkšlė netikėtai įmeta į medį ir peliukas vaizduojasi pakliuvęs į mėnulį. Antras nuotykis — nuėjęs į šeštadieninę mokyklą, peliukas įkrenta į rašalą ir visą kailiuką nusidažo juodai. Išpraustas peliukas švenčia gimtadienį, sapne patenka į pavasario karalaitės puotą. Toliau seka nuotykiai krautuvėje, kai Puputis ieško dovanėlės motinos dienai, o geriausia dovana buvo paprasta laukų ramunė, kuri pati Pupučiui pasisiūlė. Puputis norėjo būti labai mokytas ir suėdė spausdintą popierio lapą, išplėštą iš storiausios mokslo knygos. Bet mokytas netapo, o tik supykino bibliotekos vedėją. Vasarą Puputis susitiko su paukšteliu, su bitėmis, su varle. Mokslo reikalais Puputis nuskrido į ledinuotą šiaurę, ten susitiko su rūsčiu šiaurės vėju, su ruoniais, su baltąja meška, su pingvinais, net su banginiu. Turėjo Puputis nuotykių ir rudenį bei žiemą. Grožėjosi krintančiais lapais, paskutinė peteliškė, pakliuvo ir po Kalėdų eglute, įlindo į prakartėlę. Beišdykaudamas ant sniego, susižeidė uodegyte, gavo slogą ir išvyko gydytis ir giminių aplankyti į šiltąją Floridą. Tai toks prabėgomis atrodo Pupučio pasauliukas.

Peliuko nuotykius autorė pasakoja labai paprastai. Vaizdų neapkrauja stilistinėmis puošmenomis. Jos vaizdavimas primena rūpestingus braižinius, kur kiekviena detalė yra ryški ir tiksli, neaptamsina ornamentų. Pasakojimo eiga nesudaro ramiai tekančios upės įspūdžio. Tai greičiau sraunaus upelio čurlenimas per dugno nelygius akmenis. Toks vaizdavimo būdas yra temperamentingas, dinamiškas, priderintas vaiko psichikai. Jaunučio peliuko naivumas dažnai parodomas ir pritaikytu sakiniu, išreiškiančiu primityvią galvoseną. Štai kaip peliukas pasitinka savo gimtadienį:

"— Šiandien viskas turi būti kitaip. Ne taip, kaip visada. Šiandien kitoniška diena — ir kitoniškas aš!

Buvo Pupučio gimtadienis, ir kiekvienas jo plaukelis žinojo. Kiekvienas plaukelis atskirai suvirpėjo iš to džiaugsmo". (8 p.).

Vaikišką psichologiją autorė dažnai labai tiksliai pagauna. Štai Puputis viešnagėje pas baltąsias meškas:

"— Hmmm . . . atrodo, kad visur mamos tą patį daro — valgyt ruošia ir vaikus prausia. Čia įdomus dalykas, — pagalvojo sau Puputis". (71 p.).

Autorės pastabumas ir sugebėjimas pastebėtus dalykus vaizdžiai išreikšti matyti kad ir iš krentančio lapo vaizdo:

"— Tai labas — ir sudiev, — spėjo atsakyti lapas, — turiu pasimatymą su vėju, — ir staiga lapas pakilo, praskrido pro Pupučio nosį ir su vėju skrido ir nuskrido kažin kur". (92 p.).

Piešiniai gerai pritaikyti, įdomūs ir stilingi, ne tik puošia knygą, bet ir papildą pasakojimą.

O. Mikailaitė peles veikėjas gerokai sužmogino. Ypač pelė-mama viską taip daro, kaip žmonių mamos. Net ir gyvena ne kur nors sandėlio kamputyje ir žmonių bute pasislėpusios, bet turi namelius su miegamaisiais, virtuve, valgomuoju, su langais, durimis, stalais ir kėdėmis, valgo iš indų. Atrodo, kad daugiau įdomumo būtų, jei gyvuliams būtų palikta ir tikro gyvuliško gyvenimo bruožų, kaip kad savo gamtos pasakojimuose daro Vyt. Tamulaitis. Dabartinė knygos forma priklauso alegorijai, o alegorija suabstraktina gyvenimą.

Knyga išleista labai gražiai, didelio formato, gero popierio, spalvotomis iliustracijomis, skoningai sulaužyta. Rūpestingoms mamytėms tai bus puiki priemonė ugdyti vaikučių lietuviškumą ir fantazijos gyvumą.

Ona Mikailaitė, PUPUČIO PASAULIUKAS. Pasakos ir piešiniai autorės, išleido Nekaltai Pr. Marijos Seserų Kongregacija, spaudė Immaculata spaustuvė, Putnam, Conn., 1974 m., 148 psl., kaina nepažymėta.

* *
*

ŠVĖKŠNOS DRAUGIJOS, ČIKAGOJE, LEIDINYS

Švėkšna — miestelio ir apylinkių istorija; redaktorė — **Alicija Rugytė;** išleido — Švėkšniškių Draugija, Čikagoje; redakcinės komisijos nariai: **A. Jasas, K. Miečienė, S. Patersonienė, S. Rudys, J. Šlajus;** technikinė priežiūra — **J. Slabokas;** viršelis — **dail. A. Tamošaitienė;** 536 psl. gausiai iliustruota; tiražas — 800 egz.; kaina 10 dol.

Gerai paruošta ir gražiai iliustruota knyga apie Švėkšną: plati miestelio ir apylinkių istorija, apimanti platų laikotarpį nuo seniausių laikų iki šių dienų; kultūrinė veikla ir švietimas; miestelio ir apylinkių gyventojų visuomeninė veikla; įvairūs atsiminimai ir t.t.

Panašias istorines knygas turėtų paruošti ir kitos vietovės.

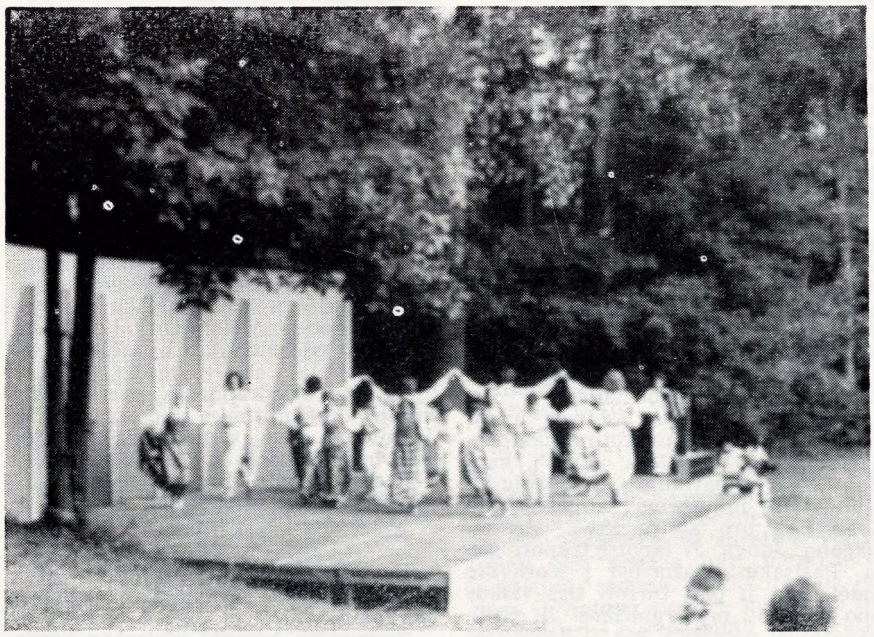

"ŠILAINĖ" KONCERTUOJA WASHINGTON'E

Dėka Washingtono Lietuvių Moterų Klubo pirmininkės **Aldonas Bačkaitienės** pastangų, tautinių šokių grupei "Šilainei" (vadovaujamai **Galinos Gobienės**) buvo pasiųstas Žemės Ūkio departamento kvietimas atvykti į Washingtona ir gražioje vasaros teatro aplinkoje, lauko scenoje ir amfiteatre pasirodyti 4 kartus su lietuviškais šokiais, tarptautiniame vaikų festivalyje. Tūkstančiai žmonių entuziastingais plojimais palydėjo gražiai atliktus, tautiniais drabužiais pasipuošusių "Šilainės" šokėjų Kubilą, Žingsninį, Audėjėlę ir Abrūsėlį.

Yorkvillė

(Toronto miesto rajonas)

PRANYS ALŠĖNAS

Kas ji — toji Yorkvillė? Kaip greitai galima pažinti Yorkvillės "kaimiečių" gyvenimą? Kas jos gyventojai ir kaip tas "gyvenimas" atrodo?

Pats į "Yorkville village" niekad nevykau, nebent tekdavo pravažiuoti pro jį ir, stabterėjus, pasižiūrėti į nelaimingų jaunuolių gyvenimą.

Šiam reportažui medžiaga, patirtimi ir žiniomis naudojuosi "Star Weekly" štabo reporterio, Peter Sypnowich, surinktais duomenimis, kuris, redakcijos komandiruotas ir pasivertęs vienu iš tokių Yorkvillės "kaimiečių", ten gyveno visą mėnesį, sukinėjosi mėgstamiausiose yorkviliečių vietose — apie Grab Bag (ten esančios "variety store"), kurios viršuje net buvo nusisamdęs kambarį, sukinėjęsis Avenue Road United Church laiptuose (populiariausioj paauglių rinkimosi vietoj), buvojęs kavinėse, restoranuose etc; Iš to jam ir pasidaręs tas boheminis yorkviliečių gyvenimas, jeigu ne gerai, tai bent apygeriai žinomas. Savo įspūdžius, jis paskelbė "Star Weekly" magazine.

Tie nelaimingieji Yorkvillės gyventojai, tai esą nuliūdę, gyvenimu nusivylę jaunuoliai, viltį praradę į ateitį ivairūs pabėgėliai nuo tėvų, iš mokyklų ir t. t., gyvenimo suluošinti ir moterys-mergaitės, dažnai — "Mrs. Jones" (atseit, ištekėjusios), besislapstančios nuo valdžios atstovų ir t. t.

Yorkvillė, ten prisilaikančių jaunuolių teigimu, esanti ypatingos dabarties vieta ("now-now place"). Tenai tie paaugliai mylisi, rūko narkotikų cigaretes, skambina gitaromis, ir jų ten esama tūkstančiais — iš visos Š. Amerikos. Jie tenai užgula, užsėda ir užstoja visus šaligatvius ir užplūsta mašinomis gatves.

Iš čia paduodamų įspūdžių matysime mes ir matys mūsiškis jaunimas, kad boheminis paauglių gyvenimas Yorkvilėje nėra nei patrauklus, nei viliojantis, nei, pagaliau, laimėn vedantis. Tai žmonių ir jų sielų pražūtis. Šias eilutes rašantysis nelinkėtų nei vienam lietuviukui ar lietuvaitei nueiti keliais, vedančiais Yorkvillėn.

Minėtas reporteris, išbuvęs Yorkvillėj visą mėnesį, paskutinę naktį tenai susidūręs su "Mrs. Jones", kaip Bob Dylan ją pavadintų. Ji žiūrėjusi į jaunuolius, minančius šaligatvį apie Grab Bag pro atvirą savo "station-wagono" langą. Ji buvusi truputį girta. Pasisakė atvažiavusi į Yorkvillę todėl, kad ji pati turinti tris vaikus nuo 8 iki 12 metų amžiaus. Ji, girdi, panorėjusi pamatyti, kas gi dedasi toj garsioj Yorkvillėj? Ji nesanti prieš tuos jaunus žmones, kurie nori turėti "good time", nes "good time" — ir ji pati mėgstanti . . .

Reporteris, Peter Sypnowich, rašo, jog ji ("Mrs. Jones"), žiūrėdama į jo nudėvėtus sandalius, aptemptas mėlynas kelnes (jeans) ir juodus "T" sukirpimo marškinius, iškišusi pro mašinos langą ranką, palietusi jo barzdą, tardama: "Pro ją aš negaliu atpažinti, kokio amžiaus jūs esate" . . . Paskui — paklaususi:

— Ar yra čia kur nors vieta, kur būtų galima pasiklausyti džiazo? Ji labai mėgstanti džiazą . . .

Jaunų žmonių Yorkvillėj yra daugybė. Bet ar tai jaunuoliai, jaunuolės pilna žodžio prasme? Berniukų plaukai gulį ant pečių, ausyse moteriški auskarai. O kaip mergaitės atrodančios? Gi dažniausia basos, labai trumpais, nudėvėtais sijonėliais, paprastais berniukų megztiniais ir be "stanikų".

Yorkvillėj gatvėse mašinų susidūrimų atsitinka beveik kas naktį.

Ir vėl moteriška — tik jau mergaitė — ne "Mrs. Jones". Jos vardas Jane. Ji Torontan atvykusi ieškoti savo pirmojo tėvo, su kuriuo kadaise gyvenusi ir kuris jai buvęs geras, tačiau jo neradusi, tada atsidūrusi Yorkvillėj.

Janės istorija šitokia. Ji 18 metų amžiaus. šviesiais ilgais plaukais. Pinigais ji perdaug nesirūpinanti, po ketverių metų studijų palikusi universitetą New Yorke. O dabar ji tejieškanti tik . . . meilės, kad kas nors ją mylėtų. Kai ji buvo 15 m. amžiaus ir klajojo gyvenimo sapnų karalystėj, turėjo mylimąjį (boyfriend), kuris buvęs 20 m. amžiaus. Pasijutusi belaukianti kūdikio, tai greitai abu susituokę, tuo labiau, kad mylimasis nenorėjo būti mobilizuojamas kariuomenėn. Po to vėl greitai atsiskyrę ir vedybos buvusios anuliuotos. Po to motina, kurios trečios vedybos jau buvo beiširstančios, išvarė Jane iš namų ir jos kelias atvedė į . . . Yorkvillę.

Savo kūdikį Janė atidavusi į prieglaudą, o ji pati (Yorkvillėj) jau turinti naują "boyfriendą".

Yorkvillės jaunuoliai dienų dienas apatiškai zuja gatvėmis, nieko neveikia, tik kartais kaikurie panorsta pakeisti gyvenimo sceną išvykdami į Montrealį, New Yorką ar Vancouverį. Prieš žiema (pėsčiomis) kaikurie iškeliauja Meksikon arba Kalifornijon . . .

Su jais susidraugauti, gauti iš jų kokių nors žinių nesą taip lengva. Tie jaunuoliai, nuo visuomenės atkritėliai, labai nepasitiki kitais žmonėmis. Galvoja, jog tie žmonės yra "narco" (atseit, RCMP drug squad nariai).

Apie 90% Yorkvillės jaunuolių rūko marijuana ("pot"), naudoja dexedrine ("speed") arba priiminėja LSD ("acid") ir jie — bent daugiausia — paranoidai.

Sypnowich kavinėj užsisakęs kavos ir maisto lėkštę. Kava išgėres, o lėkšte pastūmes į šalį. Netoliese sėdėje vaikinai, kaip alkani vilkai, tik paklausę: "You don't want that?" ir lėkštė tuč tuojau likusi tuščia — švarutėlė . . .

Daugiau nusės yorkviliečių neturį jokio nuolatinio darbo. O dauguma jų teturi laikinus darbelius: pasiuntinių, laikraščių pardavėjų ir t.t. Nėra nuolatinio darbo, taigi, nėra iš ko nei gyventi.

— Centų ubagavimas yra žeminantis jauną žmogų reikalas, — tarusi viena jauna mergaitė, bet aš tokia alkana . . .

Nedidelio ūgio, jauna žydaitė, Mary Lou, naudojanti dexedrine, nuo kurio gaunama psichozė ir haliucinacijos. Kartais jos akys būva laukiniškos, kartais jose esanti juntama visiška rezignacija gyvenimui ir visai gyvenimo aplinkumai.

Mary Lou nieko savo neturi, išskyrus beveik visiškai sudėvėtus drabužius. Ji niekados, nežino, kur ji tą naktį nakvos, bet tas jai nelabai ir svarbu. Jokių šukų ilgiems plaukams šukuoti ji neturi. Plaukus šukuojasi abiejų rankų pirštais . . .

Vieną popietę Sypnowich palydėjo ją ir jos "boyfriendą" į krautuvę. Jie nusipirko šiek tiek maisto ir jieškojo vietos, kur tą maistą išsikepti ar išsivirti. Popierinį maišelį su produktais paėmė nešti Mary Lou. Pirmiausia ji išbučiavo tą maišą, tardama: "Aš mėgstu nešti maisto produktus. Jie daro mane užtinkrintai saugią" . . .

Kitoks esąs ilgais plaukais 21 m. jaunuolis Bruce, kurio tėvas gimnazijos direktorius.

Jis buvęs psichiatrinėj priežiūroj, bet marijuana padėjusi jam (jis taip sako). Jis esąs pagijęs. Tai esąs fantastiškas vaistas ir fantastiška priemonė užsimiršti. Jo tėvas neleidžia jam lankyti savo namų dienos metu, tik naktį, kad kaimynai nematytų jo valkatos sūnaus. Ir jis pats, Bruce, nemėgstąs savo tėvo kaimynų, tiesiog, nekenčiąs pačios visuomeninės bendruomenės . . .

Yorkvillės gyventojai beveik visi yra su problemomis. Nedidelė mergaitė riešuose turi persipiovimų susiuvimus. Tai trečias jos savižudybės bandymas. Jaunas kolegijos "dropout" šiaip taip taisosi po perdidelio kiekio phenobarbitol naudojimo. Tenai — vienarankis berniukas, mergaitė — be vienos rankos pirštų, trejetas kurčiųnebylių ir t.t.

Yorkviliečiai, ypač jų inteligentija, mėgsta egzotiškas idėjas. Tenai buvę pora trockistų, pora kripto-fašistų, kurie teigę, jog 2-rasis Pasaulinis karas buvęs žydų suorganizuotas tam, kad atgavus Izraeliui laisvę. Kiti gi mažai domisi politika, bet linkę kūrybai — poezijai, prozai.

Jeigu jūs gaunate "pot" (marijuaną), jums nereikalingos jokios meno galerijos nei koncertų salės, dėstes vienas basas jaunuolis, vardu Jack. Jis 21 m. amžiaus. Mistikas, penketą metų begyvenąs spiritualistinėmis perfekcijomis. Metus rūkęs marijuaną Meksikoje, jis jau bebuvęs arti "asmeninės nirvanos" . . .

Didžioji dauguma yorkviliečių, yra marijuanos garbintojai. Jie visi, ar bent dauguma, turi anciklopedišką bagažą žinių apie narkotikus. Jie teigia, jog marijuana esanti sveikesnė žmogaus organizmui, negu alkoholis. Be to, ji esanti ne adiktyvus produktas. Prie jo, esą chroniškai negalima įprasti . . .

Yorkvillės berniukai, vienok, daug mandagesni už tuos "shopping-plaza" berniukus, mieste gyvenančius. Jie niekad nešaukia ir nešvilpia pamatę mergaitę. Jie tiesiog prieina, apsika-

A. A. IRENA

BUTKEVIČIŪTĖ - GUREVIČIENĖ

Prisimenu Ireną

(a.a. Ireną Butkevičiūtę-Gurevičienę paminėti)

J. PAUKŠTIENĖ

Kaip greit laikas bėga ir su juo kartu visi pergyvenimai. Žaibo akimirksniu jaunystė prašvinta ir vėl užgesta. Lieka tik prisiminimai apie buvusius draugus ir draugystės ryšius.

Irena buvo viena iš mano mokslo draugių Kauno Meno Mokykloje. Ji pasižymėjo labai raiškia savo asmenybe, todėl liko tokia skirtinga, miela ir neužmištama. Mokykloje gražus būrys jaunų mergaičių rengėsi tapti dailininkėmis, meno mokytojomis ar kitų sričių meno specialistėmis. Darbo buvo daug, bet rasdavome laiko ir laisvesnėm pramogom. Kiek buvo planuota ir kalbėta apie ateitį, kiek juoko skambėjo ir aidėjo mokyklos baltų kolonų eilėse. Kiek buvo svajota bežiūrint į Nemuno ir Neries santaką, kuri juosė Kauno seną miestą. Irena skyrėsi iš visų savo įdomiu būdu ir rytietišku grožiu. Ji visada buvo rami, kiek užsisvajojusi, mėgo daug skaityti, dažnai matydavau ją su knyga rankose. Ji mėgo grožį, ar tai būtų literatūra, menas ar muzika. Dažnai piešdama išdainuodavo visas operų melodijas. Ji draugavo su Irena Ralkevičiūte, nors abi ir buvo labai skirtingu charakterių, bet mokykloje jas labai mėgo visi mokiniai. Aš gyvenau priemiestyje, Šančiuose, kelis kartus su Irena ėjome pėsčiomis, nors kelias buvo ilgas, bet to nepajusdavome, nes visuomet turėjome apie ką kalbėti. Ilgai vakaruodavome besipasakodamos jaunatviškus siekimus ir troškimus.

Irena turėjo nepaprastų gabumų menui. Ji nebuvo realistė, ji begalinius vertino gyvenimo grožį ir laisvę. Ji nesiveržė į augštumas, o gal jai trūko to veržlumo. Nekartą sakiau, kad ji yra virš kitų iškylanti, kažkuo vertingesnė, bet ji tik nuoširdžiai nusijuokdavo tikrai gražiu juoku . . .

Ir dabar prisimenu Irena meno mokykloje, tarp drobių, piešinių, dėžių, modelių. Matau jos puikius pailgo veido bruožus, jos gražų šypsnį ir truputį paslaptingas akis. Tai buvo prieš daug metų . . .

Laikas praėjo greit, daug tūkstančių kilometrų nukeliavome ir vėl susitikome Toronte. Rengiau savo kūrybos parodą, 1963m., atėjo Irena, puolėme viena kitai į glėbį, daug juoko, daug ašarų! Buvo keistas nelauktas susitikimas, kaip paprastai be daug žodžių. Pristatė savo vyrą ir sūnų. Pasikvietė pas save, ten susitikome ir kitus dailininkus, senai matytus. Kalbėjome ilgai apie jaunystę, apie praėjusias dienas, apie dabartį ir šeimas. Nors jau nebuvome ano laiko mergaitės, bet kalbos netrūko iki paryčių.

Vėl praėjo keleta metų. Jos nebesutikau, tik sužinojusi liūdną žinią vėl prisiminiau jos mielą veidą ir jaunatvišką juoką.

Miela Irena, ilsėkis ramybėje!

* * *

JOS GYVENIMAS — KANKLIŲ SKAMBĖJIMAS

HALINA DIDŽIULYTĖ MOŠINSKIENĖ

(Nijolės Vienožinskaitės - Čepulkauskienės šviesiam atminimui)

Pakėlę į saulę ilgesį nežabotą,
Tėviškės lakšt ngalų giesmes —
Mes einame drauge kelią išvagotą
Laimės ar skriaudos dalies.
Ir mūsų darbai, ir vienišos širdys

---

bina ir — susipažinta. Yorkvilliečių tarpusavis sugyvenimas taip pat stebėtinai geras. Jie niekad nesipyksta, nesibara, tuo labiau nesimuša. (Gal todėl, kad žino, jog vieno likimo žmonės besą? — Pr. Al.). Jie mėgsta sakyti, ir tai vykdo praktikoj: "Everyone is trying to be a beautiful person" (kiekvienas mėgina būti puikiu asmeniu) . . .

O likimas, padėtis ir ateitis jų? Liūdni. Kavinių ir restoranų padavėjai stumia ir meta juos lauk, tardami, kad nereikalingi jiem tie basi jaunuoliai. Darbo įstaigos nenori su jai kalbėti, namų savininkai jų nepriima į kambarius, o ir priėmę greitai vėl išmeta už durų ir t.t. ir t.t. Jų vargai niekur ir niekad nepasibaigia.

Deja, jie patys pasirinko tokią gyvenimo dalią. Dabar klausimas: kas gi juos tenai sukvietė ir suvarė? Juos, girdi, ten nuvedęs suautomatėjęs pasaulis, televizija ir apartamentiški nūdieniai miestai, ko laisvas žmogus, esą, nebegalįs pakęsti . . .

Vienas iš jų pasakęs:

— Atėjom mes čia pailsėti, atsigauti iš slegiančios šiandienio pasaulio aplinkumos, nes čia yra humaniška vieta, labai šilta, draugiška, deja, nieko mums neduodanti, tik verčianti kalbėti ir naudotis narkotikais.

Tai buvęs Roger, iš lėto kalbąs 20 m. jaunuolis, griežikas būbnu, atvykęs Yorkvillėn, išgyvenęs paskutiniuosius 8 mėnesius Sarcee, netoli Calgary, Indėnų rezervate. Jis norėtų ir vėl ten grįžti, bet negalįs būti netikru, tik pridėtiniu indėnu. Yorkvillėj jis bastasis iš vietos į vietą — nuo Grab Bag iki United Church laiptų ir vėl atgal . . . Ir taip dienas, ir naktis . . .

Yorkvillėj nesą vakardienos, taip pat nėra ir rytdienos. Tenai esąs tik dabarties terminas — "now-now place". Tai vieta, tai gyvenvietė tūkstančių jaunų žmonių, kurie atsisakė visuomenės ir ateities. O kas jų laukia? Liūdnas ir tragiškas rytojus, kurio jie nelaukia ir todėl nepripažįsta . . .

Virpins neramų pasaulį. —
Laisvėje gimę, laisvėje augę —
Lietuvai aukojame laisvės saulę.

Nykiai graudu liko, kai iš pavėlavusios liet. spaudos sužinojau, kad Čikagoje po sunkios ligos pasimirė Nijolė Vienožinskaitė - Čepulkauskienė, advokatė. Paskutinį kartą teko susitikti 1972 m. inž. K. Burbos šeimyninėje šventėje Čikagoje. Mudvi nuo seno rišo daugiau mūsų tėvų pažintis. Kai mano tėvas 1911 m. apsigyveno Krokuvoje, ten buvo nemaža studentų iš Lietuvos, jie visi priklausė "Rūtos" dr-jai, ten jie visi bendravo ir kalbėjosi lietuviškai. Ten buvo ir dail. Justinas Vienožinskis tuo metu Karališkos Akademijos studentas.

Tėvai palaikė pažintį ir Lietuvoje. Nijolė lankydavosi mūsų namuose Panevėžyje. Tuo metu jau gyvenau Kaune, bet pirmą kartą asmeniškai su ja susipažinau 1942 metais, kai į Tauragę, sudaužytą ir sunaikintą pasienio miestą, atvyko "Čiurlionio ansamblis" koncertuoti. Pasirodymas įvyko Tauragės miesto parke — vasaros teatre, rudenėjant. Tai buvo toks nuostabus spektaklis, kad ir šiandieną jį prisimindama jaudinuosi. Tai buvo toks didingas lietuvių jaunimo manifestas, tikras taikos simbolis toje baisaus karo beprotybėje, tarsi mus palietė šviesių angelų sparnai ir gaivino savo ramumu.

Jų tarpe buvo Nijolė Vienožinskaitė — kanklininkė. Mano tėvai ją tuoj pat atpažino — liekna, daili, savo smulkiu veideliu lyg madona, santūri šypsenoje, santūri kalboje. Ji visą gyvenimą išlaikė tą santūrumą, bet esmėje buvo veržli ir savarankiška. Ji mėgo dailę, muziką, labai mylėjo Lietuvą ir jos ilgėjosi. Daugeliu surinktos medžiagos prisidėjo prie neseniai Lietuvoje išleistos jos vėlionio tėvo, dail. Justino Vienožinskio, monografijos. Ne visai buvo ja patenkinta, jai rodėsi, kad galėjo būti pilnesnė, įdomesnė, ypač iš Krokuvos laikų periodo, bet beveik visi to laiko draugai jau buvo išmirę, tai sunku buvo papildyti. Nijolė labai džiaugėsi, kad pasiekė advokatės diplomo JAV-ėse. Dirbo ir studijavo, ir ko siekė, tą pasiekė, tik gal perbrangia kaina, nes be laiko palūžo sveikata, ir nebeteko pasidžiaugti laimėjimais. —

Nebėra Nijolės... Toli nuo mylimos Lietuvos, nuo giminių, nuo tėvų kapų ji išėjo iš mūsų tarpo, ir atsigulė svetimos žemės grumstų užklota.

Nutilo gyvenimo kanklės — peranksti nutrūko stygos . . . Liūdnai jų aidas skamba draugių širdyse. ——

* *
*

"Moters" 4 nr. 24 pusl. klaidingai atspausdinta p. J. Baltuonienės pavardė.

Man rūpi dabartis

RŪTA KLEVA VIDŽIŪNIENĖ

Giedrė Gudauskienė ir aš priklausome tai pačiai kartai, — kartai, kuri augo pilna tėvynės meilės, optimizmo, skautybės ir kitų idealų, ir kuri tada, kai kitos jaunos merginos vilkosi savo pirmąją ilgą suknią, stovėjo priglaudusi ašarotą veidą prie lango stiklo ir sekė Kauno Savanorių prospektu riedančius raudonosios armijos tankus.

Gimnazijos baigimas! Dabar praėjo tiek daug metų, ir aš žiūriu atgal. Nepaprastas smalsumas apima begalvojant, kas iš mūsų išėjo? Užaugom tada tikrai graži, tautai daug žadanti karta; kuo gi pateisinom save? Išnešė gyvenimas mus į platų pasaulį ir kuriam laikui, tikiu, buvom visi aptilę. Dabar gi su džiaugsmu randu vieną kitą, trečią ir ketvirtą, daugiau ir daugiau, atiduodant savo duoklę už tai, ką tauta mums davė.

Keistas tai įvadas į kompozitorės Giedrės Gudauskienės kūrinių koncertą, įvyksiantį šį rudenį Čikagoje, keistas ir nostalgiškas, bet mudvi kartu augom, mudvi riša vasaros prie Baltijos jūros, ankstyva jaunystė, panaši aplinka, panašios šeimos ir ateities svajonės. Praėjo daug laiko. Ir dabar, kai sužinojau, kad Giedrė, ta mano Palangos vakarų bičiulė, ruošiasi Čikagoje duoti savo kūrinių koncertą, susidomėjimas buvo perdidelis, kad atsispirčiau pagundai užvažiuoti pakalbėti ir sužinoti, kokia ji yra dabar, kas verčia ją rašyti muziką, ir kas iš jos išėjo, kaip ir iš kitų mano kartos draugių.

Kas nežinojom trijų Nasvytyčių! Danutė, taip iškėlusi išraiškos šokio meną, beveik padariusi revoliuciją jaunų lietuvaičių auklėjime, — nes pirmiau, pagal senas Europos, o ypač Rusijos tradicijas, baletas skaitėsi vienintelis būdas judėti scenoje šokyje. Nasvytytė atėjo su kitomis idėjomis ir atidarė išraiškos šokio studiją. Kas nežino Danutės Nasvytytės! Po to į sceną išėjo Saliomeja. O, Salė, turėjo labai puikų balsą, puikią laikyseną ir grožį. Žinojom Saliomeją kaip dainininkę, kaip veiklią aktoriaus Vytauto Valiuko žmoną. Bet vis nieko negirdėjau apie savo draugę Giedrę, jauniausią iš visų, anksti sukūrusią šeimą, turbūt pasinėrusią šeimyniniuose rūpesčiuose; kurį laiką Giedrės nebuvo nei girdėt, nei matyt. Anksti išvažiavo į Ameriką ir kas žino, ką ji ten darė. Paskui pasirodė viena kita žinia spaudoje, kad Giedrė Gudauskienė rašo muziką. O, jokia paslaptis, kad muzika ir kiti menai visados buvo centriniame taške Nasvyčių namuose, kitaip gal ir Dana nebūtų buvus šokėja, ir Saliomeja dainininke. Giedrė visados labai gerai skambino pianinu, — bet kompozicija? Giedrė betgi įėjo į mūsų negausią moterų kompozitorių grupelę su jai taip charakteringa energija, šaunančia tuo pačiu laiku įvairiomis kryptimis, kaip nepriklausomybės dienos fajerverkai. Piano, dainavimas, teatras, — jokia paslaptis, kad tai ją visados degino, kaip aistra. Akompanijatorė, bet kartu ir dainininkė, — štai kadėl, kai pradėjo rašyti muziką, jai nebuvo nei svetimos, nei paslaptingos dainininko ir instrumentalisto problemos. Priešingai daugumai kompozitorių, kurie rašė muziką, nes jie ją savyje girdėjo, bet kuriems buvo nesvarbios ir gal nesuprantamos problemos tų, kurie

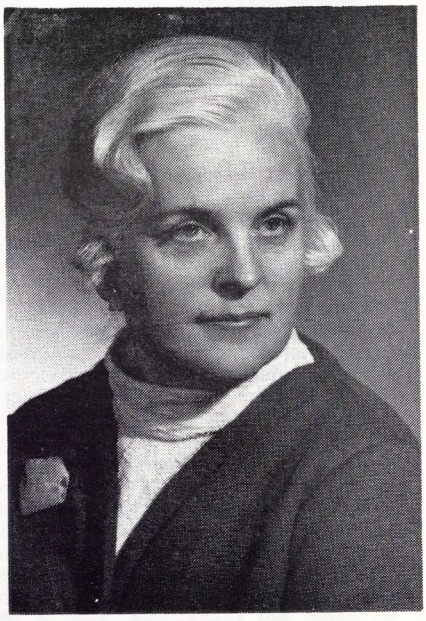

MUZ. GIEDRĖ NASVYTYTĖ - GUDAUSKIENĖ, A.S.C.A.P.

ateityje turėjo jų kūrinius pildyti, Giedrė jau buvo išsamiai susipažinusi ir su dainavimu, ir su instrumentaline muzika.

Sakau sau: pagalvokim apie Bronių Budriūną, ir jau galvojam apie chorą. Nežiūrint, ar tai jam patinka, ar ne, bet mes jį žinom kaip chorvedį - genijų, kaip choro dainų kompozitorių. Pagalvokim gi apie Lapinską, ir tuč tuojau galvosime apie instrumentalinę muziką, nežiūrint, kaip puikiai Aldona Stempužienė perduoda jo dainas. Jo dainas? Liaudies dainas, prie kurių Stempužienė nuostabiai arti. Budriūno namai — Lietuva, Budriūno subrendimas — Lietuva, ir Ji jaučiasi kiekvienoje jo dainoje, kiekvienoje jo kompozicijoje, Budriūnas nešasi Lietuvą ir kaip palaimą, ir kaip pančius. Lapinskas tuo tarpu tebeturi lietuvišką jautrumą, lietuvišką svajingumą, bet kartu yra kaip sėkla, jūros išplauta į svetimą krantą, — ir prigi-

jusi. Lapinsko daina ir muzika — šios dienos daina ir muzika, Budriūno — praeitis. Kur tarp jų dviejų stovi Giedrė Gudauskienė? Su šituo klausimu ir pradėjau savo pasikalbėjimą Giedrės namuose. Norėjau pakreipti šitą vizitą gal labiau jos asmenybės atskleidimui, negu surinkimui techniškų ir sausų žinių apie jos kūrybinį kraitį, kuris žmogaus, kaipo tokio, taip ir neparodo.

"Komp. Budriūnas augo ir studijavo Lietuvoje, Lapinskas subrendo Amerikoje, " — pradėjo G. Gudauskienė, — "aš gi nors augau ir brendau Lietuvoje, kompoziciją betgi studijavau Amerikoje. Tuo metu jau buvau išdirbusi penkis metus akompanijatore, atseit valgiau iš to duoną, — tai vien pagal laiko matavimą skaityčiau save viduryje tarp jų. Komp. Budriūno pėdsakai ryškiausi choro literatūroje; Komp. Lapinskas yra modernistas instrumentalistas, jis yra orkestro dirigentas ir orkestruoja puikiai ką bepaimtų: savo ar kitų kūrinius, netgi liaudies šokius. Aš, apsiribodama dainom ir fortepijono muzika, irgi atlieku savo užduotį, taip kaip ją matau. Kadangi koncertų yra labai daug, ir koncertai dažnokai surišti su lietuvių tautinėm šventėm, kur sueina mūsų gyvoji visuomenė, tiems koncertams reikalinga dainų, o dainų mažai kas berašo. Dideli kūriniai, kantatos įmanoma išpildyti tik retai, tam tikromis progomis, o mažesnėms kolonijoms tai ir visai neįmanoma, — toks liuksusas įkandamas gal tik Čikagai, o visom kitom bendruomenėm nuo Australijos iki Kanados, įskaitant ir mūsų vakarinę pakrantę, juk irgi reikia egzistuoti, — taip kad aš, skaitau, irgi turiu savo mažą vietą koncertų dainų repertuaruose".

Pasisakymas, sakyčiau, perkuklus. Kreipiausi todėl su kiek bendresniu klausimu: ar jos kompozicija skiriama daugiausia vokalistams, ar instrumentalistams, ansambliams, ar jos muzika stengiasi perduoti idėją, turinį, o gal dėmesys yra grynai estetinis, siekiant perfekcionizmo formoje, išreiškiant tik save pačią ir daugiau nieko?

Čia Giedrė Gudauskienė labai išsamiai išsakė savosios kūrybos charakterį, ypatingai pabrėždama savo galvosenoje įvykusį lūžį, pradėjus pedagogines studijas ir sugrįžus iš dausų į šią žemę, į mūsų tarpą.

"Savo kūryboje daugiausia apsiriboju vokalistais ir pianistais. Prie vokalinės drauge norėčiau priskirti ir vaikų bei lengvo žanro muziką. Melodingumas charakteringas dainose, kai tuo tarpu ritmas — vaikų ir lengvesnėje muzikoje.

"Polėkiai mano kūryboje įvairūs. Dainose poezija turi lemiamą reikšmę. Mūsų tautoje yra daug tragikos, kuri išreikšta eilėmis ir dainomis. Pasirinkus tokį eilėraštį ir muzika atatinka poezijos nuotaikai. Tuo tarpu vaikų ir lengvos muzikos nuotaika yra giedra, paprasta, lengvai suvokiama ir atlikėjų ir publikos.

"Dėmesys į ryšį ir į reikšmę visuomenei yra labai stiprus. Yra kompozitorių - genijų, kurie priklauso visai žmonijai, aš gi jaučiu tamprų ryšį su tauta, skaitau save tautine kompozitore. Instrumentalinės muzikos tematika dažnai paimta iš lietuvių liaudies dainų, solo dainose taip pat apdainuojamas ar tai mūsų likimas, kaip dainoj "Pakelėj", ar ilgesys ten likusiems, kaip dainoj "Aš čia gyva", ar liūdesys žuvusiems "Requiem", ar dainoj Simui, parašytoj prieš porą metų.

Po koncerto Čikagoje muz. G. Gudauskienė, prof. V. Jakubėnas ir prof. Žilevičius (dešinėje)

iš k.: sol. A. Vokietaitis, pianistė R. Apeikytė, sol. B. ir R. Dabšiai, sol. N. Linkevičiūtė, muz. G. Gudauskienė, sol. B. Prapuolenis, sol. J. Šalnienė, muz. Armonas

Muz. A. Gudauskienės kūrinių koncerto dalyviai Čikagoje 20. 10. 1974

"Savo kūrybą galiu suskirstyti į du etapus: Čikagoje rašiau grynai išreikšti save, negalvodama apie tai, kas ir kaip tai atliks, — grynai iš kūrybinio pakilimo. Vėliau, tačiau, apie 59-tuosius ir 60-tuosius metus aš studijavau pedagogiką, ir tas padarė įtaką, gal tiesiog lūžį mano kūryboje. Baigus pedagogiką, pritaikiau ją ir kompozicijoje. Kadangi daugelis dainininkų nėra profesionalai, tai pagal jų išeitą mokslą ir tenka rašyti dainas. Ypatingai paskutiniuoju metu jau retai terašau išreikšti grynai save, man daugiau rūpi mūsų jaunimas, mūsų gyvastingumas, be to turiu daug užsakymų kad ir literatūros vakarų progomis, pav., tie, kasmetine tradicija tapę, Frondo Bičiulių vakarai gruodžio mėnesio pradžioje Los Angeles mieste. Mūsų kompozitorių dainos dažnam sunkiai įkandamos, jos taikytos profesionalams. Čia gi dažnai tenka pritaikyti konservatorijos mokinių koncerto taisyklę — taikyti dainą atlikėjo pajėgumui. Tai turėdama galvoje dažnai ir rašau. Susilaukiau net priekaištų, kad darau perdaug kompromisų, — bet man rūpi dabartis ir gyvoji lietuvybė. Dažnai pritaikau muziką rašytojo naujos poezijos knygos pristatymo proga, parinkdama eiles, suvesdama viską į krūvą. Prie šios mano kūrybos pusės priklauso ir dainos vaikams ir lengvoji muzika. To visko juk irgi mums reikia. Čikagiškiams bus gal staigmena susitikti mane kiek pasikeitusią, sakyčiau, jau Los Angelietę, — kaip kad Los Angeles klausytojus dažnai nustebinu savo čikagietiška kūryba."

Paminėjus liaudies muzikos įtaką jos kūryboje, susidomėjau, ar tik tematika, ar ir pati liaudies dainos melodija turi jos dainose?

"Liaudies melodiją, kaipo motyvą, esu paėmusi ir panaudojusi koloratūriniam sopranui dviejose dainose, pritaikydama instrumentalinę variacijų formą, kadangi koloratūra yra tarytum instrumentas rodąs savo technikos varijantus — išgalvojinėjimus, kaip aš juos vadinu, — tuo tos dvi dainos yra skirtingos, ir aš manau, kad jos paliks savo pėdsakus. Instrumentalinėje kūryboje irgi naudojau liaudies motyvus, o taip pat esu paruošusi, kadaise dar Čikagoje, liaudies dainas jauniesiems pianistams. Bet nėra dar išspausdinta, jieškau leidėjo".

Kompozitorė gali pagrįstai pasididžiuoti savo kraičiu: yra sukūrusi virš 50 dainų, instrumentalinės ir teatro muzikos. Teatro muzika: Alės Rūtos "Gyvulių teismui", K. Ostrausko "Kanarėlei", P. Babicko "Gintaro krantui", Vytės Nemunėlio "Meškiukui "Rudnosiukui". Įdainuota i plokšteles: "Viešpaties pasaulis" — V. Jonuškaitė-Leskaitienė. "Oi, tu, kregždute" — Gina Čapkauskienė, "Pasvarcyk, antela" — A. Stephens vadovaujamas moterų choras. (Tarp kitko, ši dzūkų daina siūlo antelei pasivartyti, o ne pasvarstyti, — kas toliau yra siūloma mergelei, bet ne antelei."...

Išspausdinta jau yra: "Keturios dainos sopranui: "Viešpaties pasaulis (žodž. Brazdžionio), "Norėčiau skristi" — naujos dainos mažiems ir jauniems. Be to, Lietuvių Bendruomenės dviejuose rinkiniuose fortepijonui ir chorui yra įtraukti penki kūriniai.

G. Gudauskienės kūrinių koncertas, kuris įvyko šį rudenį spalio 20 d. Jaunimo Centre Čikagoje, yra jos trečias. Drauge dalyvavo iš Los Angeles pianistė Raimonda Apeikytė ir solistai Birutė ir Rimtautas Dabšiai, gi iš čikagiškių solistė Janina Šalnienė ir aktorius L. Barauskas, atlikdamas su muzikiniu palydėjimu E. Tumienės "Kalifornijos Aguoną". Koncertą ruošė Illinois Gydytojų draugijos Pagalbinis Moterų vienetas, kurio pirmoji pirmininkė kadaise ir buvo ta pati Giedrė Gudauskienė.

Po šio kuklaus pristatymo vėl noriu sugrįžti į svajų pasaulį, kuris yra visos kūrybos lopšys. Kadaise skaičiau vienos savo draugės dienoraštyje jos vedybų išvakarėse:

"Ar tai tiesa, kad čia gyvenimo viršūnė, o paskui dienos plauks paprastos ir ramios, kaip ir anksčiau yra plaukusios?"

Bet ne, netiesa, kaikurių nepatenkina tos paprastos ir ramios dienos! Kaikurioms tapo negana tų ramiai plaukiančių dienų. Išėjau tad jieškoti tų savo kartos draugių, kurių dienos nebuvo vien paprastos ir ramios. Ir panorau sužinoti, kas iš jų pasidarė po trisdešimties metų.

Štai viena iš jų.

* * *

Kompozitorė G i e d r ė Gudauskienė gimė Kaune. Vidurinį mokslą išėjo "Aušros" gimnazijoje ir studijavo Kauno Konservatorijoje. Amerikoje, baigusi Roosevelt Universiteto kompozicijos ir muzikologijos klasę Chicagoje, Įgijo bakalauro laipsnį. Los Angeles Kalifornijos Universitete (UCLA) studijavo pedagogiką, džazo improvizaciją bei lengvo žanro muzikinių veikalų pastatymą. Kalifornijos Universiteto Alumnų organizacijos narė. Priklauso — (American Society Composers Arrangers Publishers) A. S. C. A. P.

Pasižymėjusios Los Angeles lietuvių moterys. Pianistė **Raimonda Apeikytė** dažnai dalyvauja koncertuose, kaip solistė ir akompaniatorė. Gerai įvertinama tiek lietuvių, tiek amerikiečių publikos. Solistė **Birutė Dabšienė,** lyrinis - kolaratūrinis sopranas, naujai kylantis talentas. Koncertuoja įvairiose lietuvių kolonijose. Aktorė **Dalila Mackialienė,** ž i n o m a kultūrininkė, "Lietuvių Dienų" redaktorė, vadovauja dramos ansambliui, kuris būna gerai įvertinamas įvairiuose lietuvių teatro festivaliuose.

RAIMONDA APEIKYTĖ

BIRUTĖ DABŠIENĖ

DALILA MACKIALIENĖ

• MOTERYS PASAULYJE

KLEVA RŪTA VIDŽIŪNIENĖ

"MOTERS" ŽURNALO TRUMPOS NOVELĖS KONKURSO PREMIJOS PASKIRTOS SEKANČIAI:

pirmoji — **Rūtai Klevai Vidžiūnienei,** Los Angeles, Colif., už novelę — **"O, Sakale, mano!"**

antroji — **Birutei Vytienei,** Delhi, Ont., už novelę — **"Pasakysiu rytoj".**

Konkurso komisiją sudarė: **Z. Daugvainienė** — pirm., **A. Karkienė, E. Krikščiūnienė, N. Kulpavičienė, V. Šaltmiras**

BIRUTĖ VYTIENĖ SU SŪNELIU

* * *

DAIL. A. TAMOŠAITIENĖS — SIŪLŲ IR SPALVŲ SIMFONIJA ČIURLIONIO GALERIJOJE ČIKAGOJE

JANINA MARKS

Š.m. spalio 11 dieną Čikagos Čiurlionio Galerijoje buvo atidaryta mūsų ižymiosios audėjos ir tapytojos Anastazijos Tamošaitienės meno paroda. Švėkšniškės, su Alicija Rūgyte priešakyje, globojo šią įspūdingą meno šventę.

A. Tamošaitienė ši karta atvyko su dideliu lobiu: 15 tapybos darbų ir 26 gobelenais, kurie spalvų varsomis pripildė visa Čiurlionio galerija. Kiek čia meilės, talento ir kantrybės įdėta. Neveltui sakoma, kad menininko kelias erškėčiais klotas.

Didžiuliai gobelenai švytėjo skaidriomis spalvomis ir kompozicijos stiprumu. Dailininkė audžia pagal Aubusson ir Gobelin audyklų klasikinį stilių — techniką, iš kur ir pavadinimas kilo: gobelenai. Ant stačių staklių — rėmų apmetami lininiai arba medvilniniai siūlai. Apmatai padengiami vilnoniais, šilkiniais ir kitokiais siūlais—ataudžiama. Čia dailininkė vartoja vilną. Spalvos išrenkamos pirštais. Naujai spalvai — naujas siūlas. Paprastai audžiama iš "blogosios" pusės, piešinį laikant už apmatų. Darbas reikalauja daug kantrybės ir mėnesių intensyvaus darbo.

Dailininkės gobelenuose jaučiasi lengvumas, laisvumas, o tai įrodo kad ji yra pasiekusi meistriškumo technikoje.

Anastazijos kūriniai — abstaktus realizmas. Ji nieko nekopijuoja, bet jai realus ir vėjo prisilytėjimas ir saulės spindulys ir metūgių šešėliai. Čia vos susikryžiavusiose spalvose, įžiūrimas jaunos mergaitės siluetas, ten trobesių žirginai nedrąsiai kelia savo galvas. Kur-ne-kur vijokliai, pasvirę beržai, samanos, paukščiai klajokliai.

Ji savo kūrybai idėjų ieško spalvingoje Kanados gamtoje, lietuvių mitologijoje, pasakose ir neišsemiamam lobyje — liaudies mene.

Žaižaruojančiomis spalvomis ji perduoda mums miškų ir laukų dvasią. Ar tai jie alsuotų pavasariu, ar banguotų vasaros kaitra ar nostalgijos persisunkes ruduo mums motų su atsisveikinančiais paukščiais. Pastebi ji ir trapią žiemos vėjo raudą tarp plikų topolio kamienų ir pasvirusių plačiamosčių pušų, kaip: "Pavasario žiedai", "Vasaros sodas, "Spalio sąskambiai", "Lapkričio dienos".

Gamta dailininkės kūryboje turi labai svarbų vaidmenį. Saulės ir šešėlio žaismas, dienos ir nakties mistika, audros jėga paskatina dailininkę į: "Saulės atošvaistes", "Audros posūkiai", "Prošvitos žingsniai", "Saulėlydžio vainikas".

Ypač gobelenams dailininkė dėkinga lietuvių liaudies meno "kraičio skryniai": jos padavimams, dainoms, dievukams, audiniams ir t.t. Ji semia jos lobius, perdirba, dėlioja siūlą prie siūlo, spalvą prie spalvos, liniją prie linijos.

Žiūrovas kartu su Anastazija jaučia Žilvinio tragediją "Žilvino pasakoje",

LOS ANGELES MOTERYS DIRBA "MOTERIAI"

Lapkričio 17 dieną, saulėtą Los Angeles rudens sekmadienį, visuomenė gausiai atsiliepė į kvietimą aplankyti neįprastą parodą ir tuo pačiu kuklia auka prisidėti prie **"Moters" žurnalo leidimo išlaidų sumažinimo.** Tikslas buvo dvigubas, nes be žurnalo parėmimo buvo užsimota parodyti visuomenei ir lietuvaičių dailininkių darbus, atsidūrusius losangeliečių namuose. Tad kūrinius išstatė ne dailininkės, o jų savininkės, suveždamos savo sesių darbus iš arti ir toli, — darbus, kurie nustebino savo plačia skale stiliaus ir skonio įvairumu, išraiškos būdais ir priemonėmis. Parodoje dalyvavo per 30 dailininkių su tapyba, grafika, skulptūra, kilimais, tautiniais rankų išdirbiniais, jūros kriaukučių deriniais, medžio ir metalo fantazijomis, netgi seniai, 1947 metais austu dail. **Tamošaitienės** darbo tautiniu kostiumu. Seniai pažįstami vardai harmoningai derinosi prie naujų, margaspalvės išraiškos formos kalbėjo mums iš Lietuvos, Amerikos, Kanados, Prancūzijos, net iš San Salvadoro. Džiaugėmės ir rodydami ir žiūrėdami. Parodą atidarė mūsų miela poetė **prof. Elena Tumienė,** jautriu žodžiu kalbėdama apie kūrybingą sesę. **P. Šlapelytė** paskyrė laimingajam lankytojui savo darbo puikią tautišką lėlę, gi **Alė Rūta** dovanojo paveikslą. Pakilioje nuotaikoje praėjusi popietė davė ir apčiuopiamą vaisių — "Moters" žurnalas paremtas $130. — auka.

Lietuvių moterų kūrybos parodą atidarant **prof. E. Tumienė** ir visą šita susibūrimą sugalvojusios ir realybe pavertusios **Rūta Kleva Vidžiūnienė** ir **Jūratė Avižienienė.** (Nuotr. V. Fledžinsko)

LAIŠKAS "MOTERIAI"

Mielos sesės, —

Štai mūsų paroda jau praeityje, ir mus supa tokia taiki ir smagi nuotaika, kaip būna dažnai po triukšmingo, bet vaisingo pobūvio. Geras jausmas: žmonės nesiskirstė namo, atrodė atėję čia ne iš pareigos, bet iš meilės. Daug trupinių tos meilės čia buvo sunešta į krūvą, daug prakaito, bet daug ir pasididžiavimo. Guviai sukinėjosi tarp lankytojų ir prelatas Kučingis, mūsų parapijos šefas. Kai dar viduryje karštos Los Angeles vasaros paspaudžiau skambutį prie klebonijos durų, galvoje teturėjau tik labai miglotą planą: šuruošti moterų paroda "Moters" žurnalo naudai. Ne tiek finansinei paramai, — kuri irgi, jaučiau, nebus pro šalį šiais vis brangstančiais laikais, bet, kaip galvojau ir vėliau išsireiškiau spaudoje, gal daugiau kaip padėkos mostą sesei kūrėjai ir rašto sesei, kuri nenuleido rankų ir nenuplaukė pasroviui slidžiais išeivijos keliais. Klebonas Kučingis nudžiugo — žinąs ir gerbiąs "Moterį", o už salę net nebandykite atsilyginti. Gi mūsų klebonas nėra dažnas svečias gausiuose parengimuose.

Tą rytą atskubėjo skautai su pertvaromis ir fizine jėga, nes per didžiąsias duris jau mačiau moteris, kaip skruzdėles su perdidelėmis naštomis, būriais traukiančias vidun savo meno kolekcijas. Nes šita paroda, nutariau tada tą nemigo naktį, kai gimė šita mintis, turi pagerbti taip pat ir tą sesę, kuri gal nors nepiešia ir nerašo, bet myli ir renka lietuvaičių dailės darbus, puošia jais savo namus. Todėl ne dailininkės suvežė čia savo kūrinius, bet tų kūrinių savininkės. Neišskaičiuosiu čia tų šeimų, kurios sutiko vienai sekmadienio popietei pasidalinti šituo savo turtu su plačia visuomene, sugužėjusia šios taip įvairios parodos pamatyti, nei lankytojų, palikusių laisvą auką "Moters" žurnalo išlaidoms sumažinti. Skubiai pasidengė tautiniais raštais austomis drobėmis stalai, ant jų išsirikiavo skulptūra, keramika, lėlės, gintarai, audiniai, meniški siuviniai, metalo fantazijos, medžio drožiniai, net vienas tikrai senas dail. Tamošaitienės austas tautiškas rūbas. Pertvaros ir salės sienos beveik linko nuo virš šimto paveikslų, — tai grafika ir akvarelė, tapyba ir kilimai, netgi jūros kriaukučių nuostabūs deriniai, — tai neišpasakytai įvairūs savo stiliais, technika ir tematika, kaip kad įvairios buvo čia dalyvaujančių dailininkių asmenybės, meno kryptys ir polėkiai.

Šventišką nuotaiką pagavo savo sparnuotoje atidarymo kalboje mūsų miela poetė prof. Elena Tumienė, drauge paminėdama, kad dalyvauja apie 30 dailininkių. Štai jų sąrašas, iš toli ir čia pat, iš Lietuvos, Amerikos, Kanados, Prancūzijos, net iš San Salvadoro. Tarabildienė, Kepalaitė, Paškevičienė, Reivydienė, Geštautienė, Leškienė, Balukienė, Vaičienė, Tūbelytė-Kulmanienė, Žmuidzinienė, Tamošaitienė, Urbaitytė, Vainorienė, Brazdžionienė, Šablauskienė, Paukštienė, Kentienė, Bureikienė, Pėterienė, Vebeliūnaitė, Pažiūrienė, Variakojienė, Motiejūnaitė, Molskienė, Arbaitė, Gimbutienė, Žymantienė, Viliamienė, Gustaitienė, Korsakaitė-Sutkuvienė, Lauraitienė, — paminint tik savininkių užregistruotąsias, nes buvo ir tokių kuklių šeimų, kurios tykiai savo nuosavybes atvežė, pakabino, ir vėliau dar tykiau viskas pradingo, rengėjoms net nesusigaudžius, kam visa tai priklausė.

Paminėtina, tačiau, didelė talka ir nuoširdumas p. Šlapelytės, kuri paskyrė laimingajam lankytojui puikią savo darbo tautišką lėlę, Alė Rūta, dovanojusi tam pačiam tikslui paveikslą, Jūratė Avižienienė, paskyrusi rankų darbo pagalvėlę, ponios Irlikienė ir Molskienė, kantriai išsėdėjusios prie aukų stalo, bei puikią kavą ir saldumynus savanoriškai sutelkusios ponios. "Moters" žurnalo mėgėjos: Andrašiūnienė, Aneliauskienė, Bulotienė, Mitkienė, Matjošaitienė, Mickevičienė, Storonienė ir T. Žemaitaitienė.

Šventė jau praeityje. Bet ji sujudino žmones ir jausmus, sukėlė pasididžiavimą, kažkaip šiltai palietė širdį ir surišo dalyvius, įžiebdama naują energijos kibirkštį ateičiai. Dar nėra su mumis blogai, jei tebesinešiojame jausmą, tarsi visos laikytumiesi už rankų.

Priimkite ir kuklią mūsų $130.— dovaną.

Jūsų

Jūratė Avižienienė
Rūta Kleva Vidžiūnienė
Los Angeles, California

---

kartu linksminasi "Eglės vestuvėse". Jis norėtų surasti "Legendos slėpinius", bent kraštą uždangos pakelti į "Pilies praeitį" ir kartu pasisukti ratelyje "Jaunimo šokiuos".

Dailininkė kviečia mus į savo pasaulį ne per intelektualinį jieškojimą, o per emocinį bendravimą.

Čikaga ilgai nepamirš šios įspūdingos parodos. Tikėsime, kad greitu laiku ji ir vėl mums atveš dalelę savęs.

• Madų ir grožio pasaulis

VEDA I. KAIRIENĖ

VAISIAI — VEIDO ODOS MAISTAS

Mūsų močiutėm žinomi ir išbandyti natūralūs grožio receptai sugrįžta vėl į apyvartą. Vaisiai ir uogos yra puikiausia veido maskė. Tik reikia žinoti kuriuos vaisius naudoti. Apelsinai ir greipfrutai netinka, jie turi per daug rūgščių. Bet bananai tinka puikiausiai sausai ir jautriai odai. Bananai turi A B ir C vitaminų, fosforo, potašo, kalcijumo ir šiek tiek geležies. Bananų žieve labai gerai patrinti sausas rankas, jų alyva yra lygiai gydanti, kaip ir brangūs rankų kremai.

Pats geriausias vaisius sausai odai yra avokado, pilnas vitaminų, mineralų ir geležies. Sutrintas avokado yra naudojamas visuose pasaulio kraštuose ir visuose grožio salonuose kaip nepakeičiama sveikatos maskė.

Daugelis mūsų turi dalinai sausą, dalinai riebią veido odą, tad geriausias receptas — vaisių kokteilis. Dažniausiai veido šonai yra sausi, o vidurys riebus. Sausoms dalims geriausia naudoti avokado, bananus, persikus, aprikosus ir slyvas, apie akis geriausiai tinka datulės. Tarkuotos bulvės nuima patinimą ir juodus ratus po akim. Riebioms vietoms tinka tarkuoti obuoliai, vynuogių alyva, o spuogams ar išbėrimui — pomidorai.

Ypatingai dehydruotai odai tinka salotų arbata. 2 stiklinėse distiliuoto vandens išverdama ½ galvos salotų su 2 šaukštais ramunėlių. Šis skiedinys verdamas 1 valandą, nukošiamas ir atšaldomas. Riebiai odai pagaminama košė iš ¼ stiklinės avižinių miltų, 1 šaukšto erškėtrožių vaisių, 1 šaukštelio citrinos sunkos ir 1 šaukštelio mėtų lapų. Viskas sumaišoma elektriniam maišytuve (blender) ir ta košė dedama ant riebaluotų veido dalių. Po 2 minučių veidas nuvalomas.

APIE RANKAS

Nėra gražių rankų be gražių nagų. Ir dažniausiai — kas nesveika rankoms, nesveika ir nagams. Virtuviniai muilai ir kitokios valymo priemonės rankas gadina, tad, atlikdamos įvairiausius virtuvinius ir daržo darbus, įpraskite dėvėti pirštines. Pirštinės turėtų būti dėvimos ir einant į gatvę. Net jei ir neatrodo šalta, rankos suskyla nuo drėgmės ir oda džiūsta nuo saulės ir vėjo.

Guminės pirštinės visada turėtų būti pamušaluotos, kad sugertų drėgmę. Jei jos be pamušalo, patartina pirkti didesnes ir po jomis dėvėti medvilnines. Medvilninės pirštinės lengvai plaunamos. Tuo būdu rankos lengvai apsaugomos nuo bakterijų.

Gerai dėvėti lengvas pirštinaites ir vasarą, nuo dulkių ir nuo saulės. Saulė džiovina odą. Vyresnio amžiaus moterys turėtų saugotis ir rudų dėmių, gaunamų nuo saulės. Tos rudos dėmės gali būti pašalintos su antipigmentiniu kremu.

Rankų nagai yra suragėjusi pirštų oda. Mes matome tik pusę nago, kita pusė, vadinama matrix, yra po oda. Matrix dalis yra ta kur jūsų organizmas paverčia proteinus į nagą. Jūsų nagų stiprumas ar trapumas dalinai priklauso nuo paveldėjimo, bet gera mityba ir nagų priežiūra taip pat yra svarbi. Nagų odelės suriša nago auginamąją ir matomąją dalį. Ta kietesnioji odelė apsaugo švelnią pirštų odą nuo užkrėtimo.

Iš nagų dažnai galima spręsti apie žmogaus sveikatą. Susidarę ant nago horizontaliniai pasikartojantys sukietėjimai yra praėjusios ligos pažymiai. Gausybė baltų taškelių taip pat išduoda organizmo sutrikimus. Nežymios pailgos linijos yra sausumo ir senatvės pažymys. Nugraužti nagai, be abejo, nusako žmogaus nervingumą. Stebėtinai daug suaugusių žmonių graužia nagus.

Nagas normaliai užauga 2½ milimetro į mėnesį. Jei matomoji nago dalis būtų pašalinta, jos pilnas atauginimas truktų 6 mėnesius.

Nagai auga greičiausiai:
1) šiltame ore,
2) ant vidurinių pirštų,
3) jei nugraužiami (natūrali savisauga),
4) jei rašoma mašinėle ar skambinama pianinu (pagreitinama kraujo apytaka),

5) ant dešinės rankos pirštų, kairiarankiams ant kairės.

Šilta muilina vonelė yra puiki rankoms ir nagų odelėms, bet pragaištinga nagams, nes ilgai muilinami nagai suminkštėja ir plyšta. Niekada nepieluokit šlapių nagų, nes jie sudraskomi.

Nagų lakas nagus ne tik pagražina, bet ir sustiprina. Jei kas yra paprastam nagų lakui alergiškas, turėtų pabandyti specialų, dermatologų rekomenduojamą anti-alergišką laką.

Nagų laką reikia pasirinkti tokį, kuris dera prie jūsų nagų ilgio, jūsų odos spalvos ir jūsų dėvimų rūbų. Trumpi nagai turėtų būti dažomi šviesiai. Tamsus lakas nagus sumažina (optinė iliuzija). Silpniems nagams yra specialus kietinantis lakas, tik jį reikia naudoti atsargiai. Visada pasiskaitykite ir sekite instrukcijas. Patartina jį naudoti tik ant nagų galų, kad nesiektų nagų odelės.

Bandykite dėti laką trim brūkšniais — sykį per vidurį ir du sykiu šonuose. Prieš lakuojant, gerai ant nagų uždėti "bazinį" sluogsnį. Nereikia nuiminėti lako per dažnai, užtenka kartą į savatię, nes acetonas labai išdžiovina nagus. Jei lakas apsilupa ar suskyla, geriau uždėti dar vieną sluogsnį ir išlyginti spalvą. Nuimant laką, reikia pašlapinti gabaliuką vatos acetonu ir palaikyti minutę ant nago. Tada švelniai nubraukti. Po nuvalymo reikia būtinai nusiplauti rankas: pašalinti visą likusį acetoną.

Pabaigai — keli trumpi patarimai: rankų oda yra tokia pat jautri kaip ir veido, tad ko nedėtumėt ant veido (skysto kremo, muilo, kremo) nedėkite nei ant rankų.

Nelieskite be reikalo rankomis veido. Rankos greit susitepa ir paskleidžia visokias bakterijas.

Nekarpykite nagų odelių, nes jos ataugs dvigubai kietesnės. Odeles reikia suminkštinti kremu ir pašalinti tam tikru preparatu.

Atstumkite suminkštintas odeles pagaliuku arba rankšluosčiu, bet perdaug nespauskite, nes galite sužaloti naujai auganti naga.

Venkite karšto vandens, nes jis džiovina ir rankas ir nagus.

Masažuokite rankas ir riešus skystu kremu, tai pagerina kraujo apytaką.

Naudokite pirštų galus, ne nagus, segdamos sagas, užtrauktukus, atidarydamos duris, stalčius, pieštuku sukite telefono skaitlines.

Atpalaiduoti pavargusias rankas ir nutirpusius pirštus, padeda šitoks pratimas: atsistokite ant kairės kojos, dešine koja vos paliesdamos žemę ir laisvai papurtykite dešinę ranką keletą kartų. Pakartokite tą patį pratimą, pakeisdamos koją ir ranką.

APIE PARYŽIETES

Pirmą kartą besilankančias Paryžiuje amerikietes nepaprastai nustebina paryžiečių elegancija. Net ir 80 dolerių į savaitę uždirbanti pardavėja praleis pusę valandos, besimieruodama paprastą, darbui skirtą sijonėlį. Ji daug dėmesio kreipia į gerą pasiuvimą ir užbaigimo detales. Kiekviena paryžietė didelę savo uždarbio dalį išleidžia aprangai. Šiemet rudenį pasirodė augšti, kazokiško stiliaus batai, kurie Paryžiaus krautuvėse kaštuoja 150 dolerių. Pusė Paryžiaus moterų jau juos dėvi. Prie tų batų dėvimi ilgesni sijonai ir siauros, liemenį paryškinančios liemenės. Murzina oranžinė ir vario spalva yra pačios populiariausios Paryžiuje. Kelnės jau baigia pranykti, dėvimi ilgi ir platūs, klostyti sijonai.

Beveik visos paryžietės gerai apsirengusios, lieknos, dėvi daug veido ir akių grimo, ryškius lūpų pieštukus ir labai plonus antakius.

Rūbų kainos ten žymiai augštesnės, negu Kanadoje ar Amerikoje, tačiau žmonės daug elegantiškiau apsirengę.

Šiame kontinente moterys, atrodo, deda daug pastangų, kad atrodytų elegantiškos ir moteriškos. Paryžietė — be jokių pastangų yra moteris ir ji savo vaidmeny jaučiasi labai patogiai, pilna pasitikėjimo savimi.

Ji dažnai keičia visą savo aprangą — perka apsiaustą, skrybėlę, suknelę ir batus, pakeičia šukuoseną ir prie jos pritaiko veido grimą.

Madų paroda Toronte, kurią šį rudenį surengė K. M. D-jos, Prisikėlimo skyr.; nuotraukoje modeliuotojos su sk. pirm. **L. Murauskiene** ir modeliavimo mokyklos vedėja **p. Peterson.**

• Šeimininkių kampelis

VEDA L. MURAUSKIENĖ

Vaisinis pyragas

½ puoduko džiovintų vaisių — abrikosų,
1 didelio apelsino sunka ir žievė,
½ puoduko razinkų,
1 puodukas cukraus,
1 šaukštelis sodos,
1 šaukštas išleisto sviesto,
1 kiaušinis, išplaktas,
1 šauktelis vanilės extrakto,
½ aukštelio migdolų extrakto,
2 puodukai miltų,
2 šaukšteliai kepimo miltelių,
½ puoduko kapotų riešutų ar migdolų.

Džiovintus abrikosus sudėti į indą ir užpilti karštu vandeniu. Leisti pamirkti apie 30 minučių. Išspausti apelsino sunką į matavimo puoduką ir trūkumą dapildyti verdančiu vandeniu.

Apelsino žievę, razinkas ir abrikosus sudėti į kapojimo mašinėlę (blender), pridėti apelsino sunką, cukrų, sodą ir gerai išmaišyti; tada sudėti sviestą, kiaušinį, extraktus ir vėl išmaišyti. Persijoti miltus su kepimo milteliais įmaišyti į paruoštą masę, kartu su kapotais riešutais.

Kepimo formą 9 x 5 inčų dydžio ištepti gerai riebalais ir pabarstyti miltais. Kepti įkaitintoje krosnyje prie 350° apie 50-60 minučių. Iškepus leisti formoje atvėsti apie 15 minučių. Visai atšalus dėti į aluminijaus ar plastikos popierį sulaistant su romu ar brandy. Maždaug ¼-½ puoduko. Gerai susukus laikyti šaldytuve. Gali stovėti keletą savaičių.

Sniego kiaušiniai

4 kiaušiniai, atskirti,
1 citrinos, tarkuota žievė,
2 šaukštai cukraus,
½ puoduko cukraus,
2 šaukštai pieno,
3 puodukai pieno,
1 maža riekutė citrinos žievės.

Kiaušinio baltymus išplakti iki standžios putos. Tada įplakti du šaukštus cukraus ir tarkuotą citrinos žievę.

Kiaušinio trynius išplakti su 2 šaukštais pieno.

Tris puodukus pieno supilti į virimo puodą ir užkaitinti iki užvirimo; įdėti ½ puoduko cukraus ir citrinos žievės riekutę; dėti po šaukštą išplaktų baltymų (naudojant antrą šaukštą maišymui) į karštą pieną. Atsargiai dėti kad nesusiglaustų. Piene palaikyti apie 1 minutę. Neleisti pienui užvirti. Sniego kiaušinius išimti su skylėtu šaukštu ir dėti į pailgą gilesnį indą. Kai visi sniego kiaušiniai bus išvirti, pieną nuimti nuo kaitros ir įmaišyti išplaktus kiaušinių trynius, kad masė sutirštėtų reikia padėti dar truputį ant kaitros, (priklauso nuo trynių dydžio) maišant šildyti kol sutirštės. Išimti citrinos žievę ir užpilti ant sniego kiaušinių, padėti į šaldytuvą, kad atvėstų. Norint spalvingumo galima puošti su marašino vyšniomis.

Meduolis

6 kiaušinio tryniai,
1 puodukas cukraus,
1 puodukas karšto medaus,
1 puodukas aliejaus,
1 šaukštelis vanilės,
2 puodukai miltų,
1 šaukštelis kepimo sodos,
¼ šaukštelio maltų gvazdikų,
6 kiaušinio baltymai.

Kiaušinio trynius plakti dedant cukrų, kol masė bus lygi. Sudėti pakaitintą medų, aliejų, vanilę ir vėl gerai išplakti; po to dėti miltus, sodą, gvazdikus ir gerai išmaišyti.

Kiaušinio baltymus išplakti iki standžios putos ir lengvai įmaišyti į paruoštą masę. Kepti formoje (su skyle) pateptoje riebalais ir pabarstytoje miltais, prie 350° apie 1 valandą.

Marinuoti agurkai

2 vidutinio dydžio agurkai,
⅓ puoduko balto acto,
2 šaukštai vandens,
¼ puoduko cukraus,
½ šaukštelio druskos,
žiupsnelis pipirų,
2 šaukštai kapotų petražolių.

Agurkus gerai nuplauti ir nenuimant žievės labai plonomis riekutėmis supiaustyti, sudėti į indelį.

Sumaišyti: actą, cukrų, druską, pipirus, petražoles, vandenį. Šiuo marinatu užpilti agurkus, paslėgti, palaikyti šaldytuve apie 3 val.; tinka prie visokios šaltos užkandos.

Kimšti žalieji pipirai

3-4 vidutinio dydžio žalieji pipirai,
1 puodukas malto virto kumpio,
1 puodukas smulkiai pjaustytų salierų,
1 pakelis 8 uncijų grietininio sūrio,
¼ puoduko kapotų petražolių,
druskos ir krapų pagal skonį.

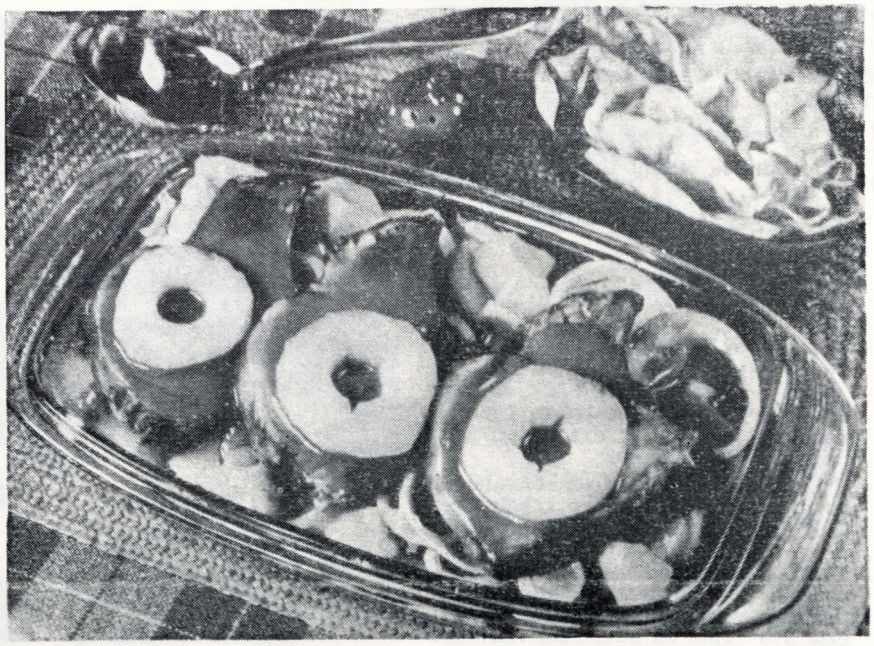

Žalius pipirus nuplauti, nupjauti viršų ir išimti sėklas. Iš likusių produktų padaryti kamšalą; prikimštus pipirus uždengti su viršūnėlėmis, suvynioti į vaškinį popierį (kiekvieną atskirai) ir padėti į šaldytuvą (galima laikyti 2-3 dienas).

Duodant į stalą pjaustyti plonom riekutėmis ir dėti ant salotais išklotos lėkštės. Viduryje galima įstatyti indelį su krienų padažu.

Žuvelės su alum

35 žuvelės (smelts),
1 kiaušinis,
1 puodukas miltų,
1 šaukštelis druskos,
1 šaukštelis kepimo miltelių,
1 puodukas alaus.

Žuveles nuvalyti ir gerai išplauti. Truputį pasūdyti. Padaryti tešlą sumaišant: miltus, druską, kepimo miltelius, alų ir kiaušinį. Keptuvėje įkaitinti alyvą ir dėti žuveles pamirkytas tešloje. Kepti pavartant, kol gražiai paruduos, duoti į stalą šiltas.

Žuvies kukuliai želatinoje

1½ svaro šviežios žuvies,
¼ puoduko duonos trupinių,
2 šaukštai sviesto,
1 vidutinio dydžio svogūnas,
1 kiaušinis,
1 lauro lapelis,
5 pipirai,
1 šaukštas citrinos sunkos,
1 pakelis želatinos (baltos)
druskos ir pipirų pagal skonį,
2 puodukai vandens.

Nuvalyti žuvis ir išimti kaulus. Malimo mašinėle bent porą kartų permalti. Svogūną sukapoti, pakepinti svieste, sudėti į sumaltą žuvį, kartu su duonos trupiniais, druska, pipirais ir kiaušiniu. Masę gerai išmaišyti, jeigu būtų sausa, galima dadėti truputį pieno ar vandens, padaryt mažus kukulius.

Užvirinti vandenį su lauro lapeliais, druska ir pipirais. Į verdantį vandenį sudėti paruoštus kukulius ir citrinos sunką. Pavirti apie 10-15 minučių. Su skylėtu šaukštu išimti ir sudėti į formą. Vandenį, kuriame virė žuvis, perkošti ir dadėti želatiną, pamaišyti, kad ištirptų. Užpilti ant žuvies kukulių ir padėti šaltai, kad sustingtų. Papuošimui galima, prieš užpilant želatiną, padekoruoti virtom morkom ir petražolėm.

Viščiukas su bulvių druožlėmis

2 puodukai bulvių druožlių (potato chips),
1 viščiukas (2-3 svarų, supjaustytas),
½ šaukštelio pipirų,
½ šaukštelio druskos,
2 plakti kiaušiniai,
½ puoduko koncentruotos apelsinų sunkos,
¼ puoduko vandens,
¼ puoduko išleisto margarino.

Krosnį įkaitinti iki 350°. Bulvių druožles ir pipirus sutrinti, (galima naudoti blenderį) ir dar dadėti kitų mėgstamų prieskonių.

Kiaušinius, apelsinų sunką, vandenį kartu sumaišyti. Viščiuko gabalus pasūdyti ir merkti į paruoštą kiaušinių masę, ištraukus volioti bulvių druožlėse (su prieskoniais), dėti į riebalais pateptą kepimo formą, aplaistyti ištirpintu margarinu ar sviestu, kepti prie 375° apie 40 min. (kol viščiukas bus minkštas). Duoti su ryžiais ir virtom daržovėm.

Norint kad viščiukas greičiau suminkštėtų ir forma liktų švari, pamėginkite į formą įpilti vandens, kad gerai padengtų dugną ir virš ištieskite aluminijaus popieriu, tada sudėkite viščiuką.

Spurgos

1⅓ puoduko persijotų miltų,
⅓ puoduko cukraus
¼ šaukštelio druskos,
2 šaukšteliai kepimo miltelių,
⅛ šaukštelio malto "ginger",
1 kiaušinis,
½ puoduko pieno,
1 šaukštas ištirpintų riebalų,
1 šaukštelis vanilės extrakto,
½ šaukštelio romo extrakto,
1 šaukštelis tarkuotos citrinos ar apelsino žievelės.

Kiaušinį išplakti, dadėti pieną ir vėl plakti. Miltus persijoti kartu su kepimo milteliais, dadėti druską, cukrų, tarkuotas žieveles, "ginger". Viską įmaišyti į pieno - kiaušinio masę, sudėti riebalus, vanilę ir romą. Leisti pastovėti 5 minutes. (Elektrinėje) Keptuvėje išleisti riebalus (apie pusę svaro, galima naudoti ir aliejų), įkaitinti iki 375°. Tešlą dėti su šaukšteliu. Kepti apie 3 minutes vartant ar kol gražiai paruduos. Išėmus leisti truputį atvėsti ir tada apiberti cukraus pudra.

Riešutų Tortas

12 kiaušinių, atskirų,
1 puodukas cukraus,
6 šaukštai miltų,
8 uncijos maltų riešutų.

Kiaušinio trynius trinti palaipsniui dedant cukrų, kol masė bus gelsva. Tada sudėti riešutus, miltus ir gerai išmaišyti.

Kiaušinio baltymus išplakti iki standžios putos ir palengva įmaišyti į paruoštą masę. Kepti dviejose formose išteptose riebalais ir pabarstytose miltais, prie 350° apie pusę valandos.

Iškepus leisti atvėsti ir tada perpjauti kiekvieną pusiau. Pertepimui

galima naudoti uogienę ar mėgstamą kremą. Palaistyti romo ar brandy mišiniu su sunka.

Papuošimo kremas

1 kiaušinio trynys,
1 kupinas šaukštas sviesto,
3 šaukštai brandy ar likerio,
cukraus pagal skonį arba bent tiek, kad masė sutirštėtų.

Viską sumaišyti ir aptepti tortą, tada 10 minučių grąžinti į krosnį prie labai lengvos temperatūros.

Viršų galima apiberti kapotais riešutais ar tarkuotu šokoladu.

● Jei pyragėlių pertepimui uogienė skystoka, ją galima pavirinti arba įdėti 2-3 šaukštus sugrūstų džiuvėsių arba kukurūzų dribsnių — bus labai skanu.

Turinys • • 1974 m.

Nr. - pusl.

Pr. Alšėnas — Palaimintas juokas 2—19
Pr. Alšėnas — Kova tebevyksta 4—21
Pr. Alšėnas — Yorkvillė 6—18
D. Augienė — Dvidešimtmetis 3—16
O. Bačkienė—Asmenybės ugdymo kaikurie poveikiai 1— 2
A. Baronas — Paskaitininkė 1—16
Č. Butkys — Mūsų šeimininkė 2—20
K. Čampienė — Laiškas motinai 2—22
E. Čekienė — Lietuvės moters galia 3—17
Z. Daugvainienė — Gyvenimo saulėlydis 1— 4
P. Gaučys — Amerikietė moteris vokiečio akimis 1—10
P. Gaučys — Naujas moterų ūkinis vaidmuo 4—12
P. Gaučys — Dostojevskio didžioji meilė 5— 6
P. Gaučys — Moters būklė besikeičiančiam pasaulyje 6—11
A. Giedrius — Painus klausimas 5—12
O. Gustainienė, dr. — Jaunimo keliai 6— 7
I. Hill — Ugnies gėlės 3—13
A. Janačienė — Moteris Bažnyčioje 2— 4
E. Jačiunskienė — Lietuvė motina išeivijoje 1—19
I. Kairienė — Madų ir grožio pasaulis 1, 2, 3, 4, 5, 6
E. Krikščiūnienė — Motina Gabrielle Roy kūryboje 3— 2
I. Krašauskas — Violeta Nešukaitytė 3—20
G. Krivickienė — Lietuvės moterys Washingtone 3—22
M. Kuhlmanienė — Apie Eglę 5—13
L. B. Kurpienė — Nuotykiai lietuvybę puoselėjant 2—14
P. L-nė — Stalioraičių Aldutė 3— 5
M. Macijauskienė — Ilgesys (eil.) 4— 9
I. Malėnas — Jaunimas dainuoja 3—19
J. Marks — Dail. A. Tamošaitienės paroda 6—23
D. Mickutė-Mitkienė — Pasikeitę vardai (eil.) 4— 1
J. Miškinis — Vaiko melavimo ydos 5—19
H. Mošinskienė — Velykų tulpės 3— 9
H. Mošinskienė—Neužmirštuolės ant draugės kapo 4—22
H. Mošinskienė — Jos gyvenimas — kanklių skambėjimas 6—19
L. Murauskienė — Šeimininkių kampelis 1, 2, 3, 4, 5, 6
N. Narutė — Laukų madonai (eil.) 3— 1
N. Narutė — Malda (eil.) 3— 4
Pr. Naujokaitis — Poetės J. Švabaitės-Gylienės beletristikos knyga 1—18
Pr. Naujokaitis — Trys B. Pūkelevičiūtės knygelės vaikams 2—16

Nr. - pusl.

P. Naujokaitis — G. Peterienės knygelė vaikams 4—19
P. Naujokaitis — Naujųjų Metų istorija 5—18
P. Naujoakitis—O. Mikailaitės Pupučio pasauliukas 6—17
J. Paukštienė — Prisimenu Ireną 6—19
K. Pažėraitė — Dr. D. Kesiūnaitė 4—22
F. Petrarka — Iš sonetų Madonai Laurai 5— 5
D. Petrutytė — Vaiko auklėjimas šeimoje 2—12
D. Petrutytė — Vaiko auklėjimas šeimoje 4—15
D. Petrutytė — Vaiko auklėjimas šeimoje 6—15
J. Pumputienė — Ašara 4—18
A. Rūta — Autobuse; Kalnuose (eil.) 5— 8
D. Sadūnaitė — Eriukų girdymas (eil.) 3— 8
D. Sadūnaitė — Pats vidurinis centras dangus 4—10
A. Saudargienė — Didžiausia mokykla pasaulyje 2—18
A. Saudargienė — Dar mums yra viltis 4—16
A. Saudargienė — Folies Bergers 5— 9
M. M. Slavėnienė — M. Krupavičiaus didingumas ir paprastumas 4— 2
M. Suchova — Laivas yra dvylikai 1—13
Z. Tenisonaitė — Saldusis miegelis 1— 6
Z. Tenisonaitė — Pavasario gėlių puokštė 2— 8
Z. Tenisonaitė — Kaip atsirado knygos 3—11
Z. Tenisonaitė — Sapnai stikle; Credo žodžiui; Credo poezijai (eil.) 6—14
A. Tyruolis — Lietuvės motinos verpėjos mokykla 2— 2
A. Tyruolis — Petrarka ir jo Laura, du pasaulio nemirtingieji 5— 2
J. Vaičiūnaitė — Pilki kvartalai; Vakaras; Dzūkiškas sekmadienis (eil.) 2— 6
J. Vaičiūnaitė — Žiema (eil.) 2—13
V. Valaitienė — M. Žukauskaitę prisiminus 2—21
J. Valiūnas — Saugokime lietuvybę 1—19
J. Valiūnas — Kad mūsų jaunimas nepabėgtų nuo mūsų 2—17
S. Vilkauja — Tik tiek tepasiėmiau 2— 7
S. Vilkauja — Saulėlydžio paguoda 3—18
S. Vilkauja — Prie naujo kapo 4— 7
S. Vilkauja — Meilė Maironio lyrikoje 6— 2
R. K. Vidžiūnienė — O, Sakale, mano! 6— 9
R. K. Vidžiūnienė — Man rūpi dabartis 6—20
E. Vydienė — Išeinu negrįžtamai 5—11
B. Vytienė — Svajonės; Tikrovė; Tėvynei (eil.) 1— 9
B. Vytienė — Dvyliktasis gimtadienis 4—17
B. Vytienė — Pasakysiu rytoj 6—16